

Suomenkielisen opetuksen toimintakertomus 2020

10.3.2021

taittamaton versio 1 opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnalle

© Espoon kaupunki 2021

10.3.2021

10.3.2021

Sisällys

Suomenkielisen opetuksen toimintakertomus 2020.....	0
1 Alkusanat: Muuntautumiskykyä ja osaamista muutoksessa	5
2 Perusopetus	7
2.1 Perusopetus Espoossa vuonna 2020	7
2.2 Perusopetuksen opetussuunnitelma ja kärkiteemat.....	7
2.3 Iltapäivä- ja kerhotoiminta	12
2.4 Alueellinen toiminta	13
2.5 Opiskeluhoito on hyvinvointityötä.....	13
2.6 Kolmiportainen tuki ja avustajapalvelut	15
2.7 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	18
2.8 Kansainvälisyys	19
2.9 Toiminnan arviointi.....	20
3 Lukiokoulutus	23
3.1 Lukiokoulutus Espoossa vuonna 2020.....	23
3.2 Lukion opetussuunnitelmaudistus (LOPS)	23
3.3 Lukiokoulutuksen hankkeet 2020.....	25
3.4 Lukioiden korkeakoulu- ja työelämäyhteistyö.....	25
3.5 Kansainvälisyys	26
3.6 Opiskeluhoito toisella asteella.....	27
3.7 Koulutustakuu ja toiselle asteelle siirtyminen.....	28
3.8 Yhteishaku ja opiskelijavalinta	28
3.9 Jatko-opintoihin hakeutuminen	28
4 Oppiminen ja digitalisaatio kouluissa ja lukioissa.....	30
4.1 Opetushenkilöstön digiosaamisen kehittäminen	30
4.2 Espoon Digimessut – seuraavalle rastille!	31
4.3 Tieto- ja viestintäteknologiakouluttajien osaamisen kehittäminen.....	31
4.4 Kieli- ja kulttuuriryhmien opettajien digiosaamisen kehittäminen	31
4.5 Lukiokoulutuksen opettajien digipedagogisen osaamisen kehittäminen.....	32
4.6 Rehtoreiden digitalisaatio-osaaminen	32

10.3.2021

4.7	Monitori - monien tapahtumien tori.....	32
4.8	Päätelaitteet	32
4.9	Oppimistilojen esitysteknologian uusiminen.....	33
4.10	Muu oppimistilojen teknologia	34
4.11	Oppimisen pilvipalvelut	34
4.12	Muu kehittämistyö	35
4.13	Suuntia-palvelu koulun kehittämisen tukena.....	36
4.14	Yeti-tablet erityisopetuksessa	36
4.15	Luovan ohjelmoinnin kokeilu, Espoon digiagendan kokeilu	36
4.16	Innovatiivinen koulu -hanke.....	36
4.17	Matematiikan kehittäjäopettajat.....	37
4.18	Kehittyvä KYKY - ja Tulevaisuuden älykkäät oppimisympäristöt -hankkeet	37
4.19	Itsearviointikyselyjen analysoinnin tuloksia	37
5	Taiteen perusopetus.....	38
5.1	Vuonna 2020 Espoossa annettiin opetusta kaikissa taiteen perusopetuksen taidelajeissa	38
5.2	Taiteen perusopetusta kehitetään yhteistyössä	39
5.3	Taiteen perusopetuksen järjestäminen on vakiintunutta	40
5.4	Taiteen perusopetuksen talous	41
5.5	Siirtyminen etä- ja hybridiopetukseen sujui pääosin erinomaisesti	41
5.6	Espoolaiset taiteen perusopetuksen toimijat olivat aktiivisesti mukana keväällä 2021 käynnistyneen harrastamisen mallin pilotoinnin valmistelussa	44
5.7	Kesäkuusta 2021 alkaen taiteen perusopetusta hallinnoidaan kulttuurin alaisuudessa ...	45
6	Talous ja tulostavoitteet.....	46
6.1	Talous	46
6.2	Tulostavoitteet.....	47
7	Henkilöstö.....	52
7.1	Palvelussuhteet.....	52
7.2	Osaamisen johtaminen	53
7.3	Henkilöstön ja johtamisen kehittäminen vuonna 2020	54
7.4	Suomenkielisen opetuksen Kunta10 –tulokset	55
7.5	Terveysperusteiset poissaolot.....	55

10.3.2021

8	Organisaatio ja johtaminen.....	57
8.1	Johtamisjärjestelmä ja sen kehittäminen	57
8.2	Viestintä tukee johtamista ja on avainasemassa pandemiatiedottamisessa.....	58
8.3	Verkostot.....	59
8.4	Koulurakentaminen ja koulukorjaukset	60
8.5	Koulujen johtokunnat.....	60
8.6	Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta	61

10.3.2021

1 **Alkusanat: Muuntautumiskykyä ja osaamista muutoksessa**

Vuosi 2020 tulee jäämään historiaan aikana, jolloin Covid-19 virus muutti globaalin maailman toimintaa ja arkea. Terveys jouduttiin arvottamaan elämän suojelun ja turvallisuuden takia ohi verkostoituneen, sosiaalisen ja avoimen yhteisön. Tämä vaikutti myös opetuksen järjestämiseen Espoossa.

Maaliskuussa koronapandemian rajoitukset kiristyivät Suomessa ja poikkeuslainsäädäntö otettiin käyttöön. Toisen asteen opiskelijat ja perusopetuksen luokat 4-9 ja lisäopetus siirtyivät etäopetukseen. Lähiopetukseen jäivät esi- ja 1-3-luokalliset sekä erityisen tuen oppilaat. Heidän opetuksensa toteutettiin ryhmiä väljentäen ja korostamalla käsihygienian tärkeyttä ja turvavälejä.

Espoon ammattitaitoiset opettajat muunsivat lähiopetuksen etäopetukseen huoltajien ja oppilaiden antaman arvion mukaan hyvin. Erot opettajien taidoissa tulivat kuitenkin esiin selkeästi. Kehittämis- ja tutoropettajat loivat yhdessä opetuksen teknologian palveluyksikön kanssa tukiverkoston auttamaan opettajia heidän taitojensa kehittämisessä.

Oppilaille, joilla ei ollut omaa päätelaitetta, lainattiin tabletti tai tietokone koulusta. Myös kouluruokailu järjestettiin lounaspakettien avulla kaikille etäopetuksessa oleville. Viestintää tehostettiin monella eri tasolla ja usealle eri kielelle. Kaikki nämä monet muut hallinnolliset ja toiminnalliset muutokset toivat esille sen, että Espoosta löytyy resilienssiä eli joustavuutta kohdata vaikeita ongelmia ja ratkaista niitä.

Monelle perheelle tilanne oli myös haastava. Osa heistä menetti työnsä, lomautettiin tai aloitti etätyön. Tämä ja kunnan tiloissa tapahtuvan harrastusten loppuminen vaikutti suuresti myös oppilaiden hyvinvointiin. Oppilaiden hyvinvointierot tulivat esille ja tämä näkyi paineena opiskeluhoollon toimintaan. Oppimisen ja hyväolon vajetta syntyi ja valtio päätyi tukemaan kuntia korona-avustuksin lähiopetukseen paluun jälkeen.

Myös ylioppilaskirjoitukset pystyttiin viemään läpi poikkeusoloissa. Useaa perhettä ja opiskelijaa jäi kuitenkin harmittamaan se, ettei keväältä syksyyn siirrettyjä ylioppilasjuhlia voitu viettää lukioissa tai suurella joukolla kotioloissakaan. Syksyllä koulutyö aloitettiin lähiopetuksena, mutta koronatartuntojen takia toinen aste jäi edelleen opiskelemaan pääsääntöisesti etänä ja perusopetuksen kouluissa tilanteet ja karanteenit vaihtelivat kulloisenkin tartuntatilanteen mukaan. Tämä on vaatinut todella paljon koulujen henkilöstöltä ja tämä vaativa työ ansaitsee todella suuren kiitoksen.

Vuosi 2020 laittoi liikkeelle myös muita suuria muutoksia. Pitkään hallituksen valmistelemat sote-maakuntalait etenivät eduskunnan käsiteltäviksi. Lakien vaikutuksia arvioitiin ja lausuttiin myös Espoon tasolla. Myös Espoon kaupungin

10.3.2021

taloutta ja tulevaisuuden palvelukykyä jouduttiin arvioimaan toimintaympäristön muutosten paineessa. Syntyi viisivuotinen taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelma, jonka avulla tähän muutokseen vastataan suunnitelmallisesti viiden vuoden aikana. Ohjelman tavoitteista useat kohdistuvat myös sivistystoimen ja suomenkielisen opetuksen talouteen.

Joulukuussa kaupunginhallitus linjasi myös suuntaviivat ja tavoitteet Espoon uudelle organisaatiolle 2021. Asian valmistelu on edennyt ja sen mukaan sivistystoimen toimiala muuntuu keväällä 2021 Oppimisen ja kasvun toimialaksi, johon kuuluvat suomenkielinen varhaiskasvatus, perusopetus ja toinen aste yhdessä nuorisopalveluiden kanssa sekä ruotsinkieliset palvelut. Suomenkielisen opetuksen tulosityksikkö lakkaa olemasta 1.6.2021, jos valtuusto hyväksyy esitetyn valmistelun. Voi siis olla, että tämä toimintakertomus on viimeinen yhteinen suomenkielisen opetuksen tulosityksikön toiminnasta ja palveluista. Siksi on tarpeen kiittää kaikkia niitä loistavia ja ammattitaitoisia henkilöistä, jotka ovat tässä organisaatiossa tehneet työtä espolaisten lasten ja nuorten hyväksi.

Teitä kaikkia suuresti kiittäen!

KT, **Kaisu Toivonen**, suomenkielisen opetustoimen johtaja

10.3.2021

2 Perusopetus

2.1 Perusopetus Espoossa vuonna 2020

- 75 suomenkielistä suomenkielistä koulua
- Oppilaita (20.9.2020) yhteensä 30272
- Perusopetuksen kustannukset vuonna 2020 olivat 284 089 M€.
- Espoolainen perusopetus tarjoaa lapsille ja nuorille korkeatasoiset, monipuoliset ja alueellisesti tasalaatuiset kehittämis- ja koulutusmahdollisuudet. Tavoitteenamme on järjestää perusopetus siten, että jokainen lapsi voi opiskella omien edellytystensä mukaisesti ja kokea oppimisen iloa.

2.2 Perusopetuksen opetussuunnitelma ja kärkiteemat

Nopeasti kasvava ja monimuotoistuva Espoo kannustaa kouluja kehittämään opetusta niin, että se antaa jokaiselle lapselle ja nuorelle eväät elinikäiseen oppimiseen, yhdessä toimimiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Tärkeänä opetuksen sekä kodin ja koulun yhteistyön kehittämisen tavoitteena on vahvistaa lähikouluja korkealaatuisina oppimisyhteisöinä, joissa jokainen oppilas tulee kohdatuksi arvostavasti ja jokaisella on mahdollisuus yltää omaan parhaimpaansa oppijana.

2.2.1 Osaamisen vahvistamista työssä oppien, uutta etsien ja hyviä kokemuksia jakaen

Vuonna 2020 opetustoimi jatkoi opetushenkilöstön osaamisen kehittämisen rakenteen uudistamista. Koronapandemia vaikutti keväästä eteenpäin osaamisen kehittämisen rakenteen toteuttamistapoihin nopeammin kuin oli suunniteltu. Päättävänä osaamisen kehittämisellä on varmistaa yhtenäinen opetussuunnitelmaosaaminen ja -ymmärrys ja sitä kautta yhteinen OPS-kulttuuri koko Espoon alueella. Huoltajat voivatkin Espoossa luottaa lähikoulun opetuksen laatuun.

Osaamisen vahvistaminen tapahtuu vaikuttavimmin työssä oppien, uutta etsien ja hyviä kokemuksia jakaen. Opettajien osaamisen kehittäminen on puolestaan tutkitusti paras tapa parantaa oppimistuloksia. Etäopetusvaihe keväällä edellytti nopeasti ottamaan käyttöön aiempaan poikkeuksellisia opetuksen toteuttamisen tapoja. Se, että tämä onnistui selvitysten mukaan erinomaisesti kuvastaa opettajien ja koulujen hallinnon korkeaa ammattitaitoa.

10.3.2021

Kevään kokemusten vahvistettua jo aiemmin pohdittua kehittämistapaa perusopetus jatkoi osaamisen kehittämisen ja johtamisen tuen viemistä kouluille perinteisten täydennyskoulutustapahtumien sijaan.

2.2.2 Espoolainen oppiminen nojaa tulevaisuuteen luottavaisesti suhtautuvien, työssään onnistumista kokevien, yhdessä työskentelevien opettajien ja rehtoreiden osaamiseen

Lukutaidon vahvistaminen oli keskeisenä kehittämiskohteena kaikessa perusopetuksessa myös vuonna 2020. Alkuopetuksen opettajille suunnattuna tukena monipuoliseen lukutaidon opetukseen käynnistettiin syksyllä 2020 alueellisten lukuinto-opettajien toiminta. Tämän toiminnan on mahdollistanut lukutaidon edistämiseen myönnetty valtionavustus. Valtakunnallisen opetussuunnitelma- ja tuntijakomuutoksen mukaisesti Espoo aloitti tammikuussa 2020 kaikkien ensimmäisten luokkien oppilaiden A1-kielen opetuksen omassa lähikoulussa.

Espoon suomenkielisen opetuksen tulosyksikön opetuksen ja osaamisen kehittämisen palveluyksikkö seuraa tiiviisti valtakunnallisten koulutuspoliittisten linjausten sekä toimintaympäristön ja ohjaavien normien (lainsäädäntö ja opetussuunnitelmat) muutoksia. Näiden muutosten nostamien kehittämistarpeiden ohella Espoon opetushenkilöstön osaamisen kehittämistä suunnitellaan arviointitulosten (mm. itsearviointikyselyt, oppimistulokset ja kouluterveyskysely) ja palautteiden antaman tiedon pohjalta. Keskeisenä tavoitteena on taata jokaisen koulu- ja lukioyksikön sekä jokaisen opettajan mahdollisuus korkealaatuiseen opetustyöhön nopeasti muuttuvassa Espoossa niin, että koulutuksen laatu, tasa-arvo ja koulutuksellinen jatkumo toteutuvat.

Espoolainen oppiminen nojaa tulevaisuuteen luottavaisesti suhtautuvien, työssään onnistumista kokevien, yhdessä työskentelevien opettajien ja rehtoreiden osaamiseen. Espoon onnistumiselle oppimisen ja sivistyksen kärkikaupunkina on tärkeää, että opetushenkilöstömme jakaa yhteisen käsityksen Espoon strategian ja opetussuunnitelmien ydinkohdista sekä osaa toteuttaa niitä työssään, osana oppivan yhteisön toimintakulttuuria.

2.2.3 Osaamisen tuki- ja kehittämistyötä koulujen arjessa 70-20-10 -mallin mukaisesti

Vuoden 2020 aikana opetuksen ja osaamisen kehittämisen palveluyksikkö on jatkanut osaamisen kehittämisen rakennemuutoksen toteuttamista vastaamaan oppivien yhteisöjen kehittämistarpeita entistä paremmin. Runsaasta erillisten koulutusten ja pedagogisten iltapäivien tarjonnasta painopistettä on siirretty osaamisen tuki- ja kehittämistyöhön koulujen arjessa 70-20-10 -mallin mukaisesti. Valtionavustuksen turvin toimivat OPS-agentit ja Espoon omalla resurssilla toimivat

10.3.2021

oppiaineiden kehittäjäopettajat ovat tukeneet opettajien ja koulujen osaamista alueilla ja koko Espoon tasoisilla foorumeilla. Nämä kehittäjät toimivat koulujen osaamisen kehittämisen tukena yhdessä tvt- ja kieli- ja kulttuuriryhmien kehittäjätiimien kanssa.

Kuluvana lukuvuonna 2020-2021 kaikki perusopetuksen koulut kehittävät toimintakulttuuriaan hyvinvoinnin ja turvallisen arjen näkökulmasta. Valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden lukuun kuusi ”Oppimisen ja osaamisen arviointi” tehtiin Opetushallituksen toimesta kokonaisuudistus, joka astui voimaan 1.8.2020. Espoon kuntaopetussuunnitelma päivitettiin vastaamaan muuttuneita OPS-perusteita kevään 2020 aikana.

2.2.4 Kehittäjäopettajat ja OPS-agentit kehittämisen tukena

Vuonna 2020 osaamisen kehittämisen tukena toimi 33 eri oppiaineiden ja erityisten osaamisalueiden kehittäjäopettajaa. Kehittäjäopettajien toimintaa seurattiin ja arvioitiin toimintakertomusten sekä heidän järjestämiensä osaamisen kehittämisen tilaisuuksien palautekyselyjen avulla. Lukuvuoden oppiainekohtaisen kehittämistoiminnan tavoitteena oli vahvistaa Espoon opettajien OPS-osaamista ja tarjota materiaalia osaamisen kehittämisen tueksi sekä luoda oppiainekohtainen opettajien verkosto, jossa jokaiselle opettajalle tarjoutuisi mahdollisuus osaamisen jakamiseen, keskusteluun, yhteiskehittelyyn ja OPS-osaamisen vahvistamiseen.

Erityisenä osaamisen tuen alueena kehittäjäopettajilla oli vuonna 2020 oppimisen ja osaamisen arviointi OPS-perusteiden uudistuneen luvun 6 mukaisesti. Toimintaa muokattiin keväällä poikkeusoloihin sopivaksi. Kokoontumiset pidettiin virtuaalisesti, annettiin ohjeita etätapaamisissa, koottiin materiaalia opettajien tueksi etäopetukseen ja käytiin keskustelua työtiloissa. Oppiaineiden ja erityisten osaamisalueiden kehittäjäopettajiin Espoon suomenkielinen opetustoimi resursoi lukuvuonna 2020-2021 yhteensä 141 vuosiviikkotuntia.

Espoon suomenkielinen opetus sai Uusi peruskoulu -kehittämishjelmasta valtionavustusta myös lukuvuodeksi 2019-20, jolloin toiminta muutettiin koulukohtaisesta tutortoiminnasta alueelliseksi OPS-agenttitoiminnaksi. OPS-agentit - 17 espoolaista opettajaa, 3-5 kullakin alueella - tukivat alueensa kouluja koulun toimintakulttuurin kehittämisessä perjantaisin neljässä eri teemassa kunkin koulun tarpeista ja lähtökohdista käsin:

1. arvot ja oppimiskäsitys,
2. oppimisen arviointi,
3. osallisuus, ryhmään kuuluminen ja vaikuttaminen ja
4. vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen.

Lukuvuonna 2020-2021 toiminta on jatkunut OPHn avustuksen turvin, ja kehittämisteemoina on ollut formatiivisen arvioinnin ja ryhmään kuulumisen tunteen vahvistamisen osaaminen jokaisessa kouluyksikössä.

10.3.2021

Yksi OPS-agenteista myös koordinoi toimintaa. Toimintaan osallistuivat lähes kaikki Espoon peruskoulut. OPS-agentit saivat lukuvuoden aikana coaching-taitojen valmennuksen ja suurin osa suoritti myös Helsingin yliopiston kansallisen arviointiosaamisen kehittämisverkoston järjestämän viiden opintopisteen laajuisen Arviointi pedagogisena työväliseenä -kurssin.

2.2.5 Kielitutor-toiminta käynnistyi ja kielenopetuksen kehittämiseen panostettiin

Kielten varhentamisen kärkihankkeen myötä Espoo sai lv. 2019-2020 valtionavustusta alkuopetuksen kielten kehittämistoimintaan. Hankkeen myötä käynnistettiin alkuopetukseen suuntaava Kielitutor-toiminta. Kielitutor-toimintaan palkattiin kolme alueellista tutoria, joiden toiminnan tavoitteena olivat 1-2 luokilla kieltä opettavien alkuopettajien kielitietoisuuden vahvistaminen, oppilaslähtöisten, oppimiseen innostavien ja motivoivien alkuopetuksen kielipedagogisten toimintamallien kehittäminen sekä 1-2 luokilla kieltä opettavien opettajien verkoston luominen. Kielitutorit järjestivät koulutuksia sekä materiaalipajoja, joissa opettajat pääsivät verkostoitumaan sekä valmistamaan alkuopetukseen sopivaa opetusmateriaalia.

Lisäksi kaksikielisen opetuksen opettajille suunnattuja koulutuksia ja seminaareja järjestettiin sekä syys- että kevätlukukaudella yhteistyössä Helsingin ja Vantaan kanssa. Kipinää kielellisiin tavoitteisiin -koulutuspäivissä tuotettiin yhteistyössä kaksikieliseen opetukseen soveltuvaa materiaalia. PKS-yhteistyössä toteutettiin myös kansainvälisesti ansioituneiden tutkijoiden vetämä "Focus on Bilingual Education"-seminaari, johon osallistui pääkaupunkiseudun ja espoolaisten kaksikielisten koulujen opettajien ja rehtoreiden lisäksi myös SUKOn johdon ja hallinnon edustajia koko Espoon kehittämisenäkökulman varmistamiseksi.

Kieltenopetuksen kehittämisen osalta järjestettiin myös useita Espoon sisäisiä koulutuksia, joista syksyn osuus toteutui hyvin. Keväällä koulutuksia peruttiin COVID19-pandemian vuoksi. Edellä mainitut koulutukset, pajat ja seminaarit tavoittivat lv. 2019-2020 kokonaisuudessaan noin 250 espoolaista opettajaa. Opettajien osallisuutta koulutuksiin on tuettu pääsääntöisesti hankeavusteisesti korvaamalla koulutuksista aiheutuneet sijaiskustannukset.

2.2.6 Osaamisen kehittämisen tapahtumia järjestettiin runsaasti virtuaalisesti

Suomenkielisen opetuksen osaamisen kehittäjät ja yhteistyökumppanit järjestivät lukuvuoden 2019-2020 aikana 190 koulutuskalenterissa julkaistua osaamisen kehittämisen tapahtumaa. Näihin osallistui yhteensä noin 2400 opettajaa tai rehtoria. Perusopetuksen opetussuunnitelman toimintakulttuurin kehittämisen painopisteenä lukuvuonna 2019-2020 oli vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen

10.3.2021

suuntaaminen. Koulut kuvasivat lukuvuosisuunnitelmissaan, kuinka kestävän tulevaisuuden toimintakulttuuria yksikössä tulnaisiin kehittämään ja arvioivat toimintaa lukuvuoden päätteeksi. Kouluille tarjottiin kaupunkitasoisesti tukea tähän kehitystyöhön.

Kevään 2020 COVID-19 pandemia johti lähityöpajojen peruuttamisiin. Osa siirrettiin syksylle 2020, osa toteutettiin webinaareina tai muulla soveltuvalla ratkaisulla.

Kehittäjäopettajat ja OPS-agentit konsultoivat ja kouluttivat yksittäisiä kouluja tilauksesta. Lisäksi Keinumäen erityiskoulu järjesti omalle koululle tilattavan Turvallinen oppimisympäristö -koulutusta. Uusille opettajille järjestettiin neljä VERME-vertaismentorointiryhmää uusille opettajille, jotka toimivat koko lukuvuoden ajan.

2.2.7 Koulusihteereiden kehittämispäivät järjestettiin etäyhteyksin

Suomenkielisen opetuksen 86 koulusihteerille järjestettiin kaksi kehittämispäivää etäyhteyksin. Koulutuspäivissä käsiteltiin ammattitaidon ylläpitämiseksi seuraavia aiheita:

- Edustore ja sen käyttö
- henkilöstön huomioiminen
- espoo.fi-sivuston uudistus
- johtokuntien kokoonpanomuutokset ja pöytäkirjojen laillisuusvalvonta
- saavutettavuus
- SISU-projekti ja Sarastia
- toimipisterekisterin päivitys

Alkuvuonna koulusihteeille ja rehtoreille järjestettiin yhteinen talouden vuosikello - koulutus sekä loppuvuonna useita Sarastia365 HR-järjestelmäkoulutuksia.

Uudet koulusihteerit perehdytettiin kaupungin, sivistystoimen ja opetustoimen organisaatioon ja toimintaan, ja he osallistuivat hallinto- ja talousasioiden perehdytyskoulutuksiin sekä QlikView-peruskoulutukseen.

Kokeneita koulusihteeitä nimettiin uusien koulusihteerien työhönopastajiksi. Yhden koulusihteerin toimenkuvaan kuului järjestää koulusihteeille Primus-oppilashallintojärjestelmän koulutuksia ja työpajoja liittyen mm. arviointiin, lähikoulu- tai painotetun opetuksen päätöksiin, kurssivalintoihin sekä lukuvuoden vaihtumiseen. Koulusihteerien palvelualueittain muodostetuissa vertaisryhmissä keskusteltiin työtehtävistä ja työtehtävien muutoksista.

10.3.2021

2.3 Iltapäivä- ja kerhotoiminta

2.3.1 Kerhotoiminta

Espoossa koulun kerhotoiminnan tavoitteena on tarjota oppilaille onnistumisen, osaamisen ja ilon kokemuksia erilaisten, oppilaille hyödyllisten ja mieluisten aiheiden parissa. Toiminta on koulun järjestämää sekä kustantamaa ja se sijoittuu koululaisten vapaa-ajalle. Koulun kerhotoiminta tukee lasten ja nuorten kasvua sekä koulun kasvatus- ja opetustyötä. Toiminnan järjestäminen on kouluille vapaaehtoista ja osallistuminen on oppilaille maksutonta sekä vapaaehtoista.

Lukuvuonna 2019-20 64 Espoon suomenkielistä peruskoulua oli hakenut ja sai valtion erityisavusta koulun kerhotoiminnan järjestämiseen. Toiminnan avulla haluttiin estää syrjäytymistä, lisätä oppilaiden välistä yhdenvertaisuutta harrastusmahdollisuuksien suhteen ja vahvistaa oppilaiden osallisuutta, turvallisuudentunnetta sekä hyvinvointia kouluyhteisön jäsenenä. Alkuvuodesta 2020 alkanut koronaepidemia ja kevään etäopetusjakso muuttivat koulujen suunnitelmia ja vaikeutti toiminnan toteuttamista merkittävästi. Suurin osa kerhotoiminnasta keskeytyi. Osa kouluista piti kuitenkin oppilaille kerhoja etäyhteyksin. Käyttämättä jääneelle valtionavustukselle myönnettiin jatkoaika seuraavalle lukuvuodelle.

2.3.2 Iltapäivätoiminta

Perusopetuksen iltapäivätoiminta on koululaisille suunnattua, ohjattua ryhmämuotoista vapaa-ajan toimintaa. Sen tarkoituksena on vähentää lapsen yksin viettämää aikaa koulupäivän jälkeen. Toimintaan osallistui lukuvuonna 2019-2020 4697 lasta. Koulujen etäopetuksen aikana osallistujia oli alle sata.

Perusopetuksen iltapäivätoimintaa järjestettiin avustettuna toimintana, ostopalvelutoimintana ja kaupungin omana toimintana. Kokoaikaisesta iltapäivätoiminnasta perittiin lukuvuonna 2019–2020 asiakasmaksuna 140 euroa kuukaudessa, ja osa-aikaisesta iltapäivätoiminnasta 80 euroa kuukaudessa. Kokoaikaista iltapäivätoimintaa järjestettiin kello 17 asti ja osa-aikaista kello 15 saakka. Iltapäivätoimintaan osallistuvien asiakasperheiden on kuitenkin mahdollista hakea asiakasmaksuista huojennusta. Asiakasmaksuhuojennuksia myönnettiin lukuvuonna 2019–2020 yhteensä noin 546 525 euroa, yhteensä 655 perheelle.

Iltapäivätoiminnan asiakastytyväisyyttä mitataan vuosittain. Lukuvuonna 2019-2020 asiakkaat antoivat iltapäivätoiminnalle kouluarvosanaksi 8,08 (1068 vastausta). Edellisenä lukuvuonna kouluarvosanan keskiarvo oli 8,17.

10.3.2021

2.4 Alueellinen toiminta

Espoon suomenkielinen perusopetus on jaettu Espoonlahden, Keski- ja Pohjois-Espoon, Leppävaaran, Matinkylä-Olarin ja Tapiolan suuralueisiin. Kullakin alueella toimii aluepäällikkö, jonka päätehtävänä on alueen peruskoulujen rehtoreiden johtaminen ja esimiestyö.

Aluemallin tavoitteena on hyvinvoinnin, oppimisen ja opetuksen kehittäminen sekä opetuksen pedagogisten, strategisten ja taloudellisten tavoitteiden paremman saavuttamisen tukeminen, ohjaus ja valvonta. Lisäksi aluemallilla tavoitellaan oppilaiden ja alueiden välistä palveluiden tasalaatuisuutta ja kehittymistä.

Vuonna 2020 alueellisessa toiminnassa keskeisimpinä painopistealueina rehtoreiden johtamisen lisäksi olivat aluepäällikköiden yhteisöllisen oppilashuollon toimintaa kartoittavat käynnit kouluittain, lähikoulutoiminnan vahvistaminen pilotin kautta. Johtoryhmä koulutus oli suunnitteilla mutta vuoden poikkeusolot eivät mahdollistaneet tämän kehittämiskohteen etenemistä.

Rehtoreiden hyvinvoinnin johtamisessa vahvistettiin edelleen erityisesti valmentavaa johtajuutta sekä arkijohtamisen tukemista. Tämä korostui maaliskuussa alkaneesta poikkeusajasta ja alueellisesti rehtoreita ja kouluja ohjattiin oppimaan toistensa tekemistä toteutusratkaisuista. Työhyvinvointi, sairauspoissaolojen vähentäminen, etäopetuksen johtaminen, etätyössä jaksaminen sekä oppilaiden osallisuuden lisääminen ja arvostava kohtaaminen olivat tavoitekeskustelujen aiheina. Koulukentän ja hallinnon molemman suuntainen aktiivinen tiedonkulku nähtiin tärkeänä. Jokaisella alueella järjestettiin vuonna 2020 kuukausittainen alueellinen rehtorikokouminen.

Aluepäällikköiden johdolla kokoontuivat alueelliset, poikkihallinnolliset lasten ja nuorten hyvinvointiryhmät. Näiden monialaisten verkostojen tavoitteena on alueen lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittäminen ja palvelujen saavutettavuuden lisääminen. Työssä korostuivat eri toimijoiden ja tehtäväalueiden yhteistoiminnan lisääminen, uusien toimintatapojen kehittäminen ja käyttöönotto, eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevien ihmisten osallisuuden lisääminen sekä alueellisen tiedon jakaminen ja hyödyntäminen. Toiminnasta raportoitiin säännöllisesti työn kaupunkitasoiselle ohjausryhmälle.

2.5 Opiskeluhoito on hyvinvointityötä

Opiskeluhoito on kouluissa tehtävää työtä, jolla edistetään, pidetään yllä ja luodaan edellytyksiä oppilaan hyvälle oppimiselle, psyykkiselle ja fyysiselle terveydelle sekä sosiaaliselle hyvinvoinnille. Kouluyhteisön arjessa opetus ja opiskeluhoito kulkevat käsi kädessä. Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö kuuluu kaikille koulun toimijoille. Yhteisön toimintakulttuurin kehittämistä ja yhteisöllistä työtä johtaa rehtori.

10.3.2021

2.5.1 Yhteisöllinen opiskeluhoito

Hyvinvointia edistävä yhteisöllinen opiskeluhoito kohdistuu koko koulu yhteisöön, mutta työtä voidaan myös kohdentaa tietyille luokka-asteille tai ryhmille, esimerkiksi koulun aloittamis- tai päätösvaiheeseen tai tunnistetun ryhmään liittyvän ongelman perusteella. Kaikissa kouluissa on opiskeluhoitoryhmä eli yhteisöllinen hyvinvointiryhmä, joka vastaa opiskeluhoiton suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista koulussa.

Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö on suunnitelmallista ja perustuu tietoon oppilaiden, henkilöstön sekä kouluympäristön ja -yhteisön tilanteesta. Hyvinvoinnin edistäminen on pitkäjänteistä työtä, jossa suunnitellaan monia samanaikaisesti eteneviä prosesseja. Osa opiskeluhoiton tehtävistä ajoittuu tiettyyn kohtaan lukuvuoden kierrossa ja toistuu säännöllisesti, osa tehtävistä on ennakoimattomia ja vaatii nopeaa reagoitua.

2.5.2 Kiusaamisen vastainen suunnitelma

Syksyllä 2020 valmistui varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen yhteinen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma. Yhdessä vahvaksi yhteiseksi -suunnitelmassa on 14 toimenpidettä, joilla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja koulu yhteisön yhteisöllisyyttä sekä ehkäistään kiusaamista. Kiusaamisen ja väkivallan vastaista työtä tehdään myös pääkaupunkiseudun yhteisessä Samalla puolella -kampanjassa, joka käynnistyi syksyllä. Tavoitteena on saada kaikki aikuiset mukaan toimimaan kiusaamista estävästi.

2.5.3 Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon sisältyvät yksittäiselle oppilaalle annettavat kouluterveydenhoitajan, koululääkärin, psykologin ja kuraattorin palvelut sekä monialaisessa asiantuntijaryhmässä toteutettava yksilökohtainen opiskeluhoito. Asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti tilanteen ja tarpeen mukaan.

2.5.4 Opiskeluhoiton henkilökunta

Espoossa suomenkielinen opetus järjestää opiskeluhoiton psykologi- ja kuraattoripalvelut. Lukuvuonna 2019-2020 esi- ja perusopetuksessa työskenteli 39 psykologia ja 38 kuraattoria sekä kolme kouluterapeuttia (2 toimintaterapeuttia ja 1 musiikkiterapeutti). Luvuissa ovat mukana 4 aluepsykologia ja 4 aluekuraattoria, jotka toimivat kouluilla tehtävän työn lisäksi oman alueensa psykologi- tai kuraattoritimin lähiesimiehinä.

Lukuvuoden 2019-2020 alussa esiopetuksen oppilaiden opiskeluhoiton psykologipalvelut siirtyivät suomenkielisen opetuksen järjestettäväksi. Opiskeluhoitoa toteutetaan jatkumona esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen.

10.3.2021

Opiskeluhoito on lapsen ja nuoren oppimisen polun yksi keskeinen ja läpileikkaava toiminto.

2.5.5 Opiskeluhoillon palveluita käytti 2500 esi- ja perusopetuksen oppilasta

Lukuvuonna 2019-2020 yhteensä 2503 esi- ja perusopetuksen oppilasta sai psykologilta tukea. Vastaavasti kuraattorien asiakkuudessa oli 2739 oppilasta. Oppilaan tunne-elämään, käyttäytymiseen ja oppimiseen liittyvät asiat olivat tyypillisesti syitä, joiden vuoksi haettiin apua psykologilta. Kuraattorien asiakkuuksissa näkyivät erityisesti käyttäytymisen ja tunne-elämän pulmat.

Kevätlukukaudella siirryttiin osittain etäopetukseen, mutta siitä huolimatta psykologien ja kuraattorien asiakasmäärät kasvoivat edelliseen lukuvuoteen verrattuna. Etäopiskelun aikana opiskeluhoilossa pidettiin etäyhteyksin tiiviisti yhteyttä oppilaisiin ja järjestettiin tapaamisia esimerkiksi ulkona yhdessä kävellen.

2.6 Kolmiportainen tuki ja avustajapalvelut

2.6.1 Kolmiportainen tuki

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki, joiden rakenteita ja toimintakulttuuria kehitetään ja arvioidaan koulun yhteisöllisessä opiskeluhoiltotyössä. Oppilaalla on oikeus saada lähikoulussaan tukea tarvitsemallaan tasolla. Yleisessä tuessa laadukasta perusopetusta tarjotaan kaikille oppilaille jokaisena koulupäivänä, ja oppilas saa tarvitsemansa väliaikaisen oppimisen lisätuen matalalla kynnyksellä. Laadukas, toimiva yleinen tuki on tehokkaan kolmiportaisen tuen perusta.

Tehostettua tukea annetaan yleisopetuksen luokassa oppilaalle, jos yleinen tuki ei riitä vastaamaan oppilaan tuen tarpeisiin. Tehostetussa tuessa oppilaalle annetaan tukea säännöllisesti, oppilasta tuetaan samanaikaisesti useilla eri tukimuodoilla, ja tuki sekä oppimistavoitteet kirjataan oppimissuunnitelmaan. Tehostettua tukea annettiin (tilastointipäivänä 20.9.2020) 4011 oppilaalle suomenkielisessä perusopetuksessa (13,8 % perusopetuksen oppilasmäärästä). Edelliseen vuoteen verrattuna tehostetun tuen oppilaiden suhteellinen osuus on hieman noussut.

Erityinen tuki on luonteeltaan korjaavaa toimintaa, jossa pedagogisina keinoina korostuvat ennakointi, suunnitelmallisuus, ratkaisukeskeisyys ja moniammatillisuus erityispedagogisen osaamisen lisäksi. Erityinen tuki on tehostettua tukea monipuolisempaa, intensiivisempää sekä kohdennetumpaa ja sitä toteutetaan joko lähikoulun yleisopetuksen luokassa tai osittain tai kokonaan erityisluokalla. Erityisen tuen oppilaita oli 2782, mikä on 9,5 % perusopetuksen kokonaisoppilasmäärästä (2019 9,1 %). Erityisen tuen oppilaiden määrä on kasvanut 107 oppilaalla edelliseen vuoteen verrattuna.

10.3.2021

Valtaosa erityisen tuen oppilaista opiskelee luokkamuotoisessa erityisopetuksessa (1904 oppilasta). Määrä on edellisestä vuodesta vähentynyt (2012 oppilasta). Uusia erityisluokkia on perustettu väestövastuumallin mukaan mahdollisimman lähelle oppilaan kotia. Erityisen tuen oppilaista 876 opiskelee erityisen tuen päätöksellä yleisopetuksen luokassa omassa lähikoulussaan. Yleisopetuksen luokassa opiskelevien määrä on edellisestä vuodesta kasvanut (620 oppilasta). Pidentetyn oppivelvollisuuden ensimmäistä oppivelvollisuusvuottaan esiopetuksessa opiskelevia oli 51 oppilasta.

2.6.2 Osaamisen kehittäminen tukipalvelujen vastuualueella

Tukipalvelujen vastuualueen suunnittelijat ovat kouluttaneet opettajia, rehtoreita ja opiskeluhoollon henkilöstöä syksyllä 2020 seuraavissa aihealueissa: pedagogisen asiakirjan laadinta, huoltajan ja oppilaan kuuleminen, lukemisen perustaitojen tuki ja kolmiportainen tuki. Yhteistyössä osa-aikaisen erityisopetuksen kehittäjäopettajien kanssa on järjestetty erityisopettajille ajankohtais- ja koulutustilaisuus. Koulujen on mahdollista saada konsultaatiota ja tukijaksoja oppilaan kolmiportaisen tuen järjestämiseksi Etappi-toiminnasta, joka on yksi varhaisen tuen muoto oppilaille. Etappi-toiminnassa työskentelee kaksi erityisopettajaa.

2.6.3 Kokeilutoiminta

Lähikoulupilotti

Elokuussa 2019 aloitettiin kahden lukuvuoden mittainen Lähikoulupilotti, jossa 27 vapaaehtoista koulua järjestää erityisen tuen lähikoulussa myös sellaisille ensimmäisen ja seitsemännen luokan oppilailleen, jotka olisivat muutoin ohjautuneet alueellisille erityisluokille (oppimisen erityisvaikeudet). Lähikoulupilotin keskeisenä tavoitteena on kehittää vahvaa kolmiportaista tukea, pilotoida erilaisia lähikoulun toteuttamia tukimuotoja sekä edistää oppilaiden tuen tarpeet vahvasti huomioivaa toimintakulttuuria ja rakenteita. Koulun yhteisöllinen opiskeluhoollotyö on merkittävässä osassa kehittämistyössä, ja pilotin lähipäiviin on kutsuttu moniammatillisesti koulujen henkilöstöä. Osallistuville kouluille osoitettiin pilottiluokkiin kohdennettu lisäresurssi erityisoppilasmäärän mukaan. Kouluille on järjestetty lähipäiviä, joissa on tarjottu tietoa, kokemuksia sekä yhteistä keskustelua ja kehittämisaikaa. Halukkaat koulut ovat myös saaneet kohdennettua verkkosparrausta Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin kautta.

Erityisen tuen oppilaan koulupolku

Yhteistyössä opiskeluhoollon, varhaiskasvatuksen ja opetushenkilöstön kanssa on kehitetty erityisen tuen oppilaan koulupolkuja vahvistamaan erityisoppilaiden tuen suunnittelun monialaista yhteistyötä ja oppilaan koulupolun siirtymävaiheiden ennakoivaa suunnittelua. Pilotointia on laajennettu syksyllä 2019 ja malli on esitelty

10.3.2021

kaikille rehtoreille ja erityisopettajille suositellen hyödyntämään sitä erityisen tuen oppilaiden tukea suunnitellessa. Pilottikoulujen kokemusten mukaan malli on koettu koululla hyödylliseksi.

Koukku-toiminta

Opetushallituksen myöntämällä, koulutuksellisista tasa-arvoa edistävällä erityisavustuksella pyritään kokeilu- ja kehittämistoiminnan avulla lisäämään oppilaiden hyvinvointia. Lukuvuoden 2020–2021 aikana Koukku-toiminnalla yritetään ennaltaehkäistä ja puuttua perusopetuksen oppilaiden koulupoissaoloihin erityisopettaja ja ohjaaja -työparimallin avulla.

Koukku-toiminta on osa koulua käymättömän oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuutta. Toimintamallissa pedagogiset tukitoimet nivotaan osaksi yksittäisen oppilaan tuen suunnitelmaa siinä vaiheessa, kun oppilaalla on paljon poissaoloja. Jokaisella neljällä perusopetuksen palvelualueella työskentelee erityisopettaja ja ohjaaja -työpari, joiden työ kohdistuu alueen kouluihin. Työparin tehtävänä on kohdata koulua käymättömät oppilaat ja saada heidät kiinnittymään takaisin koulu yhteisöön. Työpari tekee tiivistä yhteistyötä oppilaan huoltajien, opettajien ja opiskeluhuollon henkilöstön kanssa.

Työparien lisäksi Koukku-toiminnassa työskentelee terveydenhoitaja, joka tuo osaamista ja kokemusta erityisesti nuorten mielenterveys- ja päihdetyöstä sekä moniammatillisesta yhteistyöstä. Hänen tehtävänä on myös tukea opiskeluhuollon työtä koulua käymättömien oppilaiden kanssa. Koukku -toiminta on otettu vastaan valtavan hyvin ja sille on ollut kysyntää.

Avustajapalvelut

Kouluille osoitettava avustajapalveluresurssi koostuu koulukohtaisesta ja ryhmäkohtaisesta avustajapalveluresurssista. Koulukohtaista avustajaresurssia oli kaikilla ala- ja yläkouluilla, ja koulu kohdistaa resurssin sitä tarvitsevien oppilaiden tueksi. Ryhmäkohtaista avustajapalvelua osoitettiin jokaiseen erityisopetusryhmään ala- ja yläkouluissa. Avustajapalvelujen painopiste on ryhmäkohtaisissa avustajapalveluissa. Vuosina 2019–2021 avustajapalveluresurssia kohdennettiin ja kohdennetaan myös lähikoulupilotin integroiduille erityisoppilaille.

Koulunkäyntiavustajapalveluita myönnettiin lukuvuonna 2019–2020 13 354 viikoittaista työtuntia, joista 3 727 tuntia jaettiin koulukohtaisesti, 9 314 tuntia ryhmäkohtaisesti ja 313 tuntia lähikoulupilottiin.

Avustajapalveluhenkilöstölle järjestettiin vuonna 2020 koulutuksia mm. seuraavista aiheista: Kuulonäkövammaisen kohtaaminen moniaistisesti, Kun oppilaan käyttäytyminen haastaa, Kohtaamisia koulun arjessa (neuropsykiatrinen koulutus), Ensiavun peruskurssi EA1, G Suite ja Classroom sekä O365 ja Teams opetuksessa.

10.3.2021

Apuvälineitä koskevia päätöksiä tehtiin vuonna 2020 yhteensä 12 oppilaalle.

2.7 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Peruskouluissa ja lukioissa oli vuoden 2021 alussa 7008 vieraskielistä oppilasta ja opiskelijaa. Kasvua edellisestä vuodesta oli 548 oppilasta. Suomenkielisessä perusopetuksessa opiskeli lisäksi satoja monikielisten perheiden lapsia, joiden väestörekisterin mukainen äidinkieli on suomi, mutta jotka tarvitsivat samanlaisia tukitoimia kuin vieraskieliset lapset.

2.7.1 Perusopetukseen valmistava opetus

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa opiskeli vuoden 2021 alussa 748 oppilasta, 52 enemmän kuin edellisenä vuonna. Kouluissa toimi vuoden 2021 alussa 24 alakoulun ja 9 yläkoulun erillistä perusopetukseen valmistavan opetuksen luokkaa. Suomea jonkun verran osaaville järjestettävään inklusiiviseen valmistavaan opetukseen osallistui 357 oppilasta omissa lähikouluissa, eniten esi- ja alkuopetuksessa. Valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtymisen jälkeistä maahanmuuttajien määräaikaista tukea tarvitsevia oppilaita oli vuoden 2021 alussa 1261 oppilasta. Näistä 120 opiskeli erillisissä maahanmuuttajien pienryhmissä (ryhmämuotoinen maahanmuuttajien määräaikainen opetus) puutteellisen koulunkäyntitautaan vuoksi. Loput opiskelivat perusopetuksen ryhmissä omissa lähikouluissaan.

2.7.2 Suomi toisena kielenä -opetus ja oman äidinkielen opetus

Suomi toisena kielenä -opetukseen osallistui vuoden 2021 alussa lopussa 6682 peruskoulun oppilasta. Opetukseen osallistuneiden määrä kasvoi edellisestä vuodesta 664 oppilaalla. Vieraskieliset oppilaat tuovat mukanaan myös katsomusaineiden kirjon. Espoossa opetetaan tällä hetkellä viittä eri katsomusainetta.

Oman äidinkielen opetusta annettiin 40 eri kielessä. Lukion oman äidinkielen kursseja järjestettiin 14 eri kielessä. Oman äidinkielen opetukseen osallistui yhteensä noin 4944 oppilasta. Eniten perusopetuksen, esiopetuksen ja lukioiden oppilaita ja opiskelijoita osallistui venäjän (940), arabian (650), somalin (403), mandariinikiinan (345), englannin (305), albanian (191), farsi/darin (182), viron (179) ja espanjan (171) kielten opetukseen.

2.7.3 Opettajille koulutusta

Vuonna 2020 kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen kehittäjäopettajat ja kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen palveluyksikön asiantuntijat kouluttivat valmistavien luokkien ja maahanmuuttajien pienryhmien opettajia ja suomi toisena kielenä -opettajia mm. uusien opettajien perehdyttämisessä, pedagogisissa kahviloissa eri

10.3.2021

teemoista ja oppimateriaalityöpajassa. Lisäksi ulkopuolinen kouluttaja opetti vieraskielisten oppilaiden oppimisvaikeuksien tunnistamista.

Etäopetusaikana opettajia neuvottiin eniten sähköpostitse ja puhelimesta sekä pedagogisissa etäkahviloissa. Koulukohtaisia koulutuksia järjestettiin eri kieli- ja kulttuuriryhmien oppilaiden tukemisesta ainakin yhdeksässä peruskoulussa. Päätoimisille oman äidinkielen ja vähemmistöuskontojen opettajille järjestettiin koulutuksia arvioinnista, eriyttämisestä, erityisen tuen oppilaiden opettamisesta, etäopetusmenetelmistä ja oppilaiden lukuun ohjaavan materiaalin tekemisestä. Edetään Espoossa -hankkeen puitteissa valmistavien luokkien opettajat ovat laatineet materiaalipaketin yläkoulun opettajille valmistavan opetuksen oppisisällöistä ja jatkaneet kehittämistyötä yläkoulun valmistavassa opetuksessa.

2.7.4 Edetään Espoossa -hankkeen kulttuuriohjaajat koulujen ja perheiden tukena

Edetään Espoossa -hankkeen kulttuuriohjaajat tukivat kouluja ja päiväkoteja yhteistyössä monikulttuuristen perheiden kanssa. He osallistuivat huoltajapalaveriin, vanhempainiltoihin ja tukivat opettajia etäopetusaikana keväällä 2020 heikosti suomea osaavien oppilaiden tavoittamisessa ja opiskeluun tarvittavien tietojen välittämisessä. Kulttuuriohjaajat ovat myös tukeneet perheitä koronaan liittyvissä huolissa oikeaa tietoa omilla kielillä välittäen.

Kulttuuriohjaajat järjestivät opettajille ja oppilashuollon väelle koulutuksen aiheesta ”Koulu ja kasvatus eri kulttuureissa”. Edetään Espoossa -hankkeen puitteissa maahanmuuttajataustaisia oppilaita tuettiin omakielisellä samanaikaisopetuksella eri oppiaineissa. Vuoden 2020 kevätlukukaudella oman äidinkielen opettajat antoivat tukea 9 eri kielellä yhteensä 705 tuntia. Lisäksi Covid 19 -rahoitusta suunnattiin omakieliseen samanaikaisopetukseen syksyllä 2020 syrjäytymisen ehkäisemiseksi hyvin tuloksin.

Covid 19 -rahoituksen avulla kulttuuriohjaajien toimintaa on pystytty jatkamaan Edetään Espoossa -hankerahoituksen päättymisen jälkeen, mutta kolmen kulttuuriohjaajan rahoituksen vakiintumattomuus on iso haaste, johon tarvitaan muutos. Samoin omalla äidinkielellä annettavaan samanaikaisopetuksen tarpeeseen pitäisi pystyä vastaamaan, sillä tämä tuki auttaa kielitietoisessa oppimisessa ja parantaa muuten syrjäytymisuhan alaisten oppilaiden osallistumista perusopetukseen, oppimistuloksia ja osallisuutta.

2.8 Kansainvälisyys

Perusopetuksessa laadittiin vuoden 2020 aikana sivistystoimen globaalikasvatussuunnitelman mukaiset koulukohtaiset kansainvälisen toiminnan

10.3.2021

suunnitelmat, joiden operatiivinen toteuttamisen suunnitelma kuvattiin lukuvuosisuunnitelmassa.

Vuoden 2020 alussa puhjennut pandemia vaikutti kuitenkin voimakkaasti sekä opetushenkilöstön vakiintuneisiin yhteistyökontakteihin sekä toimintaan että rajasi kokonaan pois ylempien luokkien ulkomaille suuntautuviin leirikoulut ja tapaamiset. Vierailuja kouluihin rajattiin voimakkaasti maaliskuusta alkaen ja siten ei fyysinen kansainvälisyys toteutunut myöskään vastaanotettujen vierailujen muodossa. Verkon yli toteutetuista kontakteista toteutetaan kysely kevään 2021 aikana, mutta tässä vaiheessa tuloksia ei ole vielä saataville.

2.9 Toiminnan arviointi

Perusopetuslain mukaan opetuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Espoon suomenkielisessä perusopetuksessa koulut ovat arvioineet toimintaansa järjestelmällisesti vuosien ajan oppilas-, huoltaja- ja henkilöstökyselyjen avulla. Koulujen itsearviointien ohella keskeistä arviointitietoa saadaan oppimistulosten arvioinneista, hallinnon itsearvioinneista sekä eri palveluyksiköissä toteutettavista kyselyistä ja seurannasta. Pandemiatilanne vaikutti osaltaan arviointien toteutumiseen vuonna 2020.

Lukuvuoden 2019-2020 itsearviointikyselyt ja muut oppilaiden hyvinvointia mittaavat kyselyt toteutettiin ennen pandemian alkua, joten poikkeusaika ei niiden tuloksissa vielä näy. Oppilaille tehtyjen kyselyjen mukaan myönteistä on se, että koulussa on kavereita, siellä koetaan olevan turvallista, ja kiusaaminen on eri kyselyjen mukaan melko vähäistä. Opettajien kanssa tullaan hyvin toimeen ja oppimiseen saa apua. 5. luokan Hyvinvointikartan tulokset osoittivat, että 5.-luokkalaiset voivat kokonaisuutena hyvin. 5. ja 8. luokan MOVE!-testauksen mukaan oppilaiden fyysinen toimintakyky on pääosin hyvä, useilla indikaattoreilla mitattuna parempi kuin koko maassa keskimäärin. Oppilaat kokevat huoltajien tukevan heitä koulunkäynnissä. Myös huoltajakyselyn tulokset osoittivat, että kodin ja koulun välinen yhteistyö toimii ja huoltajat ovat lastensa kouluihin tyytyväisiä.

Oppilaille tehtävien hyvinvointikyselyjen huolenaiheet liittyvät erityisesti yläkouluikäisiin tyttöihin, joiden hyvinvointitulokset ovat kaikilla mittareilla mitattuna heikommalla kuin pojilla tai alakoululaisilla. Yläkoulun tytöillä on erityisesti tunne-elämään, masennukseen, ahdistuneisuuteen ja uneen liittyviä huolenaiheita. Heillä on myös vähemmän onnistumisen kokemuksia koulussa ja usein tunne siitä, että opettaja ei anna riittävästi palautetta. Vieraskieliset oppilaat taas kokevat muihin oppilaisiin verrattuna enemmän kiusaamista ja yksinäisyyttä sekä muun muassa ravitsemusasioihin ja seksuaaliterveyteen liittyvää huolta. Tulokset oppilaiden osallisuudesta ja vaikutusmahdollisuuksista koulun toiminnan kehittämiseen ja omaan oppimisprosessiin osoittavat, että kaikkien oppilaiden osallisuudessa on vielä

10.3.2021

paljon kehitettävää. Myös se, että yleisopetuksen oppilaiden aiheuttamat väkivalta- ja uhkatilanteet ovat lisääntyneet, osoittaa, että kaikki oppilaat eivät voi hyvin.

Toukokuussa 2020 opetustoimessa toteutettiin etäopetuskysely oppilaille ja huoltajille. Oppilaiden ja huoltajien mielestä etäopetusjakso sujui pääosin hyvin. Valtaosa oppilaista arvioi saaneensa opettajiltaan sopivasti tukea ja olleensa päivittäin yhteydessä heidän kanssaan. Pieni osa oppilaista ja huoltajista vastasi kuitenkin etäopiskelun sujuneen huonosti. Avointen vastausten perusteella opetuksen koettiin parantuneen kevään edetessä, kun oppilaille ja opettajille muodostui uusia rutiineja ja yhteydenpito tiheni.

Perusopetuksen oppimistuloksia arvioitiin vuonna 2020 ALLU-lukutestin sekä PISA 2018 -tutkimuksen täydentyneiden tulosten avulla. Keväällä toteutettaviksi tarkoitetut Karvin 9. luokan matematiikan ja ruotsin arvioinnit peruuntuivat pandemian vuoksi. Syksyllä sen sijaan toteutettiin Karvin 3. luokan oppimistulosten arviointi, joka oli jatkoa samoille oppilaille 1. luokan alussa tehdyille arvioinnille. Tuloksia 3. luokan arvioinnista ei ole vielä saatu.

ALLU-testit ehdittiin tehdä noin 60 %:lle 2. ja 4. luokan oppilaista ennen kuin etäopetukseen siirtyminen keskeytti testaukset. Saadut tulokset olivat hiukan edellistä vuotta paremmat. Tyttöjen ja poikien lukutaidon ero 4. luokalla on kuitenkin edelleen suuri. Lukutaidon kehittämisen ja ylläpitämisen eteen – erityisesti poikien osalta – tulee edelleen tehdä jatkuvaa työtä.

Espoolaiset pärjäsivät kokonaisuutena PISA 2018 -arvioinnissa jälleen erittäin hyvin verrattuna kansalliseen ja pääkaupunkiseudun tasoon niin lukutaidossa, matematiikassa, luonnontieteissä kuin talousosaamisessakin. Talousosaamisen tulokset saatiin vasta vuoden 2020 alussa. Kansallisissa tuloksissa raportoitu, oppilaan taustatekijöihin liittyvä, lukutaidon eriytyminen näkyy kuitenkin myös Espoon tuloksissa. Kansallisen raportin mukaan peräti 14 %:lla oppilaista lukutaito on peruskoulun päättövaiheessa niin heikko, että se ei riitä opiskeluun ja yhteiskunnassa toimimiseen.

Peruskoulujen henkilöstökysely toteutettiin tammikuussa 2020. Sen mukaan opettajat viihtyvät työssään ja työyhteisössään hyvin. Koulujen johtamisen koetaan olevan pääosin hyvää, joskin tilanne vaihtelee kouluittain ja kouluasteittain. Johtaminen ja henkilöstön hyvinvointi korreloivat vahvasti keskenään. Alakoulun opettajia kuormittaa työssä eniten muuhun kuin oppituntien pitämiseen liittyvän työn määrä. Yläkoulun opettajia kuormittaa oppilaiden moninaisuus. Työmäärä koettiin kohtuulliseksi sekä ala- että yläkouluissa, mutta yläkoulun opettajat kokevat kaiken kaikkiaan työssä enemmän kuormitusta.

Opetussuunnitelma toteutuu henkilöstökyselyn itsearvioinnin mukaan melko hyvin ja tasaisesti eri kouluissa. Yläkouluissa siinä on kuitenkin enemmän hajontaa.

10.3.2021

Henkilöstökyselystä saatiin vastauksia siihen, miten hyvin opetussuunnitelma on jalkautunut ja mitä asioita on vielä kehitettävä. Myös sellainen tulos saatiin oppilas- ja henkilöstökyselyjä vertaamalla, että opettajien ja oppilaiden kokemus opetuksen toteutuksesta voi olla hyvin erilainen. Opettajat esimerkiksi kertoivat huomattavasti useammin antavansa palautetta oppimisesta kuin oppilaat kokivat sitä saavansa.

Tammikuussa 2020 toteutetun rehtorikyselyn mukaan rehtorit ovat tyytyväisiä esimiehiinsä, mutta opetustoimen ja linjojen johtamiseen liittyvät tulokset olivat rehtorikyselyssä vaihtelevia. Johtamisen koettiin olevan kehittämismyönteistä sekä varsin tavoitteellista ja johdonmukaista. Valmistelun todettiin olevan asiantuntevaa ja rehtorin päätösvaltaa pidettiin selkeänä. Heikompia tuloksia saatiin tiedottamisesta, rehtorien osallistamisesta sekä riittävän ja oikea-aikaisen tuen tarjoamisesta kouluille.

Arviointituloksista kerrotaan tarkemmin vuosittain laadittavassa Suomenkielisen opetustoimen arviointiraportissa.

10.3.2021

3 Lukiokoulutus

3.1 Lukiokoulutus Espoossa vuonna 2020

- 10 suomenkielistä päivälukiota.
- Opiskelijoita (20.9.2020) yhteensä 5596 (5211 vuonna 2019).
- Lukiokoulutuksen kustannukset vuonna 2020 olivat 42,7 M€.
- Lukiokoulutuksen tavoitteena on kehittää opiskelijoiden yleissivistystä sekä antaa jatko-opintojen ja työelämän kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea opiskelijoiden ja opetushenkilökunnan hyvinvointia ja jaksamista. Kaikissa lukioissa on laadukas yleislinja sekä osassa linja, painotus tai erityinen koulutustehtävä. Kahdella lukiolla on myös valtakunnallinen kehittämistehtävä.

3.2 Lukion opetussuunnitelmauudistus (LOPS)

Espoossa lukioiden opetussuunnitelmatyö (LOPS) eteni rivakasti ja isolla toteuttajajoukolla – koronastakin huolimatta. Lukion suomenkielinen opetussuunnitelma hyväksyttiin lautakunnassa 16.9.2020. Yhteinen työstö piti sisällään runsaasti kohtaamisia ja vaikuttamisen paikkoja niin opiskelijoiden, opettajien, rehtoreiden kuin virkamiestenkin kanssa. Korona-aikana työstöä tehtiin virtuaalisia ympäristöjä hyödyntäen.

Syksyllä 2019 aloitettujen LOPS-pajojen jatkoksi ehdittiin keväällä 2020 järjestää vielä kaksi pajapäivää ennen kuin koronapandemian takia jouduttiin viides paja siirtämään etätoteutukseen. LOPS-pajojen tarkoituksena oli herättää yhteistä keskustelua ja koota laajasti opetussuunnitelman perusteiden yleisten osien teemoihin liittyvät ajatukset ja näkemykset yhteen. Kaiken kaikkiaan viidessä pajapäivässä oli mukana n. 100 osallistujaa kussakin, mukaan luettuina rehtorit, lukioista valitut nk. LOPS-opettajat, opiskelijoita, ja viraston asiantuntijoita. Myös huoltajia ja huoltajien edustajia kuultiin uudistuksessa.

Opetussuunnitelman kuntatasoinen aineosuus on työstetty ainetutoreiden johdolla. Aineryhmien työhön ovat osallistuneet LOPS-opettajat, ja tämän lisäksi on pidetty kaksi kaikkia Espoon opettajia (n. 300) koskevaa laajaa aineyhteistyöpajaa (3.2.2020 ja 20.10.2020). Ainetutorit ovat Espoossa vastanneet myös aineosuuksien syöttämisestä sähköiseen opetussuunnitelmatyökaluun (ePerusteet).

Keväällä toteutettiin laaja opetussuunnitelmauudistukseen liittyvä kysely lukioiden opiskelijoille, henkilökunnalle ja huoltajille, jossa pyrittiin selvittämään erityisesti

10.3.2021

nuorten hyvinvointiin ja jaksamiseen sekä opetukseen ja arviointiin liittyviä mielipiteitä. Kyselyyn saatiin yhteensä 1770 vastausta, joista opiskelijoiden osuus 1186. Espoon nuorivaltuusto osallistui kyselyn suunnitteluun.

Näistä pajoista ja kyselyn tuloksista saadun materiaalin pohjalta kirjoitettiin Espoon suomenkielisen lukiokoulutuksen kuntatasoinen opetussuunnitelma, joka avattiin kahdelle lausuntakierrokselle loppukeväästä ja alkusyksystä. Espoon suomenkielinen opetussuunnitelma hyväksyttiin opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnassa 16.9.2020.

Kuudennessa verkkototeutuksena pidetyssä LOPS-pajassa syksyllä 2020 kirkastettiin yhteistä näkemystä ja ohjeistettiin lukiot jatkamaan paikallista työskentelyä.

Syksyllä 2019 aloitettu lukioiden johtoryhmille tarkoitettu muutosjohtamisen koulutus siirtyi keväältä syksylle ja lopulta myös verkkoon. Osaamisen kehittäminen tukee lukiotasoinen opetussuunnitelmatyön toteutusta ja ennaltaehkäisee henkilökunnan kuormitusta. Kahden koulutuspäivän sijaan pidettiin yksi verkkokoulutus ja toinen kerta muutettiin lukiokohtaiseksi tapaamiseksi.

Opiskelijoiden osallisuutta vahvistavan toimintakulttuurin muutoksen tukemiseen lukioissa on opiskelijoille aloitettu syksyllä 2020 osallisuuskoulutus, johon osallistuivat lukioiden oppilaskunnan hallitukset tai muut tähän nimetyt opiskelijaryhmät. Osallisuuskoulutuksen yhtenä osana on ollut oman lukion osallistavan toiminnan suunnittelu ja toteutus. Työ jatkuu lukuvuoden 2020-2021 loppuun.

Lukiolaisista muodostettu mediatiimi on suunnitellut, kuvannut ja leikannut nuorten osallisuuteen liittyviä videoita viestintää tukemaan. Espoon lukiolaisista on myös rekrytoitu neljä LOPS-lähettilästä. Heidän tehtävänä on toimia kehitystyön innoittajina, yhteyshenkilöinä, nuorten äänenä ja viestijöinä lukioissa tapahtuvasta toiminnasta.

Espoon opetussuunnitelmaan voi tutustua Espoon kaupungin verkkosivuille: Kasvatus ja opetus > Lukiokoulutus > Opiskelu lukiossa.

Hanketiedot, jotka liittyvät OPS-uudistukseen:

- Hanke: Espoon lukiot 2021 -Parasta yhdessä oppimista ja hyvinvointia
- Hankeaika 12.4.2019- 30.6.2021 (Jatkoaika 1.1.-30.6.2021).
- Menot yhteensä 578 500 €
- OPH:n myöntämä avustus 520 650 € (90 %)
- Omarahoitus 57 850 € (10 %)

10.3.2021

3.3 Lukiokoulutuksen hankkeet 2020

Lukiokoulutuksessa oli vuonna 2020 käynnissä useita kehittämishankkeita. Merkittävin hanke on yllä mainittu **Espoon lukiot 2021 –(LOPS)hanke**.

Espoo on mukana ESR-rahoitteisessa **Tunne työ – suunnittele ura - hankkeessa**, jossa kehitetään lukiokoulutuksen työelämälähtöisyyttä. Hankkeelle myönnettiin jatkoa vuosille 2020-2021. Espoolla on hankkeessa oma koordinaattori.

Lezhi – iloitse kiinan kielen opiskelusta! -hankkeen tavoitteena oli parantaa lukiolaisten kiinan kielen ja kulttuurin osaamista, lisätä kiinan kielen opiskelijoiden määrää ja opetuksen määrää sekä edistää koulutus-, yritys- ja kulttuuriyhteistyötä. Hankkeessa järjestettiin erityisesti kiinan etäopetusta, johon osallistuttiin laajasti myös Espoon ulkopuolelta. Hanke päättyi 31.12.2020.

CLEMET - Cleantech Mobility Education for Tomorrow -hanke tehdään yhteistyössä mm. Metropolian kanssa. Hankkeeseen osallistuu Espoonlahden lukio.

Oppiainerajat ylittävä oppiminen lukiossa – innovaatio, oivallus, muutos (OROL) -hanke toteutetaan yhteistyössä Tampereen yliopiston ja lukioiden sekä Aalto-yliopiston kanssa.

Pääkaupunkiseudun yhteisessä tutor -hankkeessa järjestettiin opetussuunnitelmatyötä koordinoiville ainetutoreille koulutusta sekä yhteistyö- ja verkostoitumismahdollisuuksia.

PKS-lukiot digiaikaan -hanke päättyi 31.12.2020.

Espoo osallistuu Helsingin koordinoimaan Lukioiden korkeakoulu yhteistyö pääkaupunkiseudulla -hankkeeseen (18.9.2020-31.7.2022).

Espoon lukioille myönnettiin korona-avustusta syyskuussa 2020 n. 1,2 M€, joka käytetään koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasaamiseen lukiokoulutuksessa (lue lisää kappaleesta 3.6).

3.4 Lukioiden korkeakoulu- ja työelämäyhteistyö

Lukioiden korkeakoulu yhteistyötä on pyritty kehittämään monipuolisesti Espoossa vuonna 2020. Tavoitteena on uuden opetussuunnitelman mukaisesti kehittää opiskelijoiden mahdollisuuksia saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta.

Yhteistyössä Aalto-yliopiston kanssa järjestettiin intensiivikursseja mm. matemaattis-luonnontieteellisissä aineissa hyödyntäen yliopiston tiloja, kuten Lumarts-laboratoriota.

10.3.2021

Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa toteutettiin kaksi lukiokurssia: Kahvilatyön kurssi, jossa opiskelijat oppivat kahvilassa työskentelyn perusteet, saivat hygieniapassin ja perehtyivät kahvilayrittämisen perusteisiin sekä digitaalisen markkinoinnin kurssin.

Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa toteutettiin etäyhteyksiä hyödyntäen kaksi lukiolaisille suunnattua kurssia liittyen ohjelmointiin sekä tuotantotalouteen ja robotiikkaan.

Lukioissa edistetään yrittäjyyskasvatusta ja työelämälähtöisyyttä. Vuonna 2017 alkanut Tunne työ -ESR-hanke on tukenut tätä työtä. Hankkeessa on toteutettu lukuisia lukioille sopivia työelämämalleja, jotka ovat valtakunnallisesti käytettävissä Tralla.fi-palvelussa. Hanke jatkuu vuoden 2021 loppuun.

Lukiolaisia kannustetaan osallistumaan Nuori yrittäjyys ry:n ohjelmiin sekä KYKY-toimintamallin mukaiseen koulujen ja yritysten yhteiskehittämiseen. Innokas-verkoston osalta lukiokoulutuksessa on kehitetty ohjelmoinnin polun etenemistä perusopetuksesta lukioon. Tässä hyödynnetään mahdollisuutta rakentaa uudenlaisia lukiokursseja ohjelmoinnista ja robotiikasta esimerkiksi vapaavalintaisten kurssien tarjontaan.

Lukioissa järjestetään omia yrittäjyyskursseja sekä hyödynnetään mm. TAT:n digitaalisia bisneskursseja.

3.5 Kansainvälisyys

Kansainvälisyyden toteuttaminen on keskeinen osa Espoon lukioiden toimintaa. Kulttuuri-identiteetti, kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys ovat vahvasti korostettuina lukioiden opetussuunnitelmissa. Espoon laaja kieliohjelma tukee opiskelijoiden kansainvälistymistä.

Koronavuosi on pysäyttänyt opiskelijavaihdon ja ulkomaanvierailut lähes täysin, mutta on edesauttanut vaihtoehtoisten tapojen kehittämistä (mm. virtuaalivierailut oppitunneille). Global Communications -kansainvälisen viestinnän kurssi toi kaikille Espoon lukioissa opiskeleville viestinnästä kiinnostuneille opiskelijoille näköaloja kansainvälisyyden ja diplomatian eri puoliin.

Lukuvuoden aikana yhteistyössä sivistystoimen ja perusopetuslinjan kanssa laadittiin kansainvälisen toiminnan suunnitelma.

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille suunnattua lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta on järjestetty Espoossa vuodesta 2015 lähtien. Syksyllä 2020 Espoon lukiolaisista vieraskielisiä oli 9,6 % (2020).

10.3.2021

3.6 Opiskeluhoolto toisella asteella

Opiskeluhoollon tavoitteena on opiskelijan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen sekä yksilönä että ryhmän ja yhteisön jäsenenä. Opiskeluhoollossa edistetään opiskelijoiden ja koko opiskeluyhteisön hyvinvointia, huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja opiskelijoiden osallisuutta. Samanaikaisesti tavoitteena on turvata yksilökohtainen varhainen tuki sitä tarvitseville. Opiskeluhoolto on kaikkien yhteisöissä työskentelevien työntekijöiden tehtävä.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto tukee koko oppilaitosyhteisöä ja on ensisijainen opiskeluhoollon toteuttamismuoto. Yhteisöllinen opiskeluhoolto edistää opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä yhteisön hyvää vuorovaikutusta. Kaikissa lukioissa ja muissa toisen asteen oppilaitoksissa on opiskeluhooltoryhmä, joka suunnittelee, toteuttaa ja arvioi oppilaitoksessa tehtävää hyvinvointityötä. Yhteisöllisiä toimia voidaan suunnata kaikille yhteisön jäsenille tai kohdentaa tietyille ryhmille, esimerkiksi tietyssä vaiheessa opintoja oleville.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto sisältää yksittäiselle opiskelijalle annettavat palvelut eli opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalvelut sekä monialaisessa asiantuntijaryhmässä toteutettavan työn. Myös sosiaali- ja terveystoimen järjestämä opiskelijaterveydenhuolto on opiskelijoille kuuluvaa yksilökohtaista opiskeluhoolltoa. Yksilötyö on sekä ehkäisevää että korjaavaa. Lukuvuonna 2019-2020 Espoossa työskenteli toisen asteen koulutuksen opiskeluhoolllossa 10 psykologia ja 10 kuraattoria.

Psykologien asiakastyössä painottuivat vuonna 2020 opiskelijoiden tunne-elämään liittyvät asiat. Masentuneisuus, ahdistuneisuus tai stressi olivat asioita, joiden vuoksi haettiin apua psykologilta. Kuraattorin asiakkuuksissa painottuivat elämänhallintaan kuten talouteen, asumiseen tai nuoren itsenäistymiseen liittyvät kysymykset. Psykologien asiakkuudessa oli vuoden aikana 841 opiskelijaa ja kuraattorien 1044.

Koronapandemian vuoksi toisen asteen koulutusta järjestettiin osaksi etäopetuksena. Tämä haastoi opiskeluhoolltoa käyttämään enemmän digitaalisia ratkaisuja ja etäyhteyksiä opiskelijoiden tukemisessa. Vuoden 2020 lopussa saatiin Espoon kaupungille myönnetyn valtionavustuksen turvin palkattua lukioihin neljä resurssityöntekijää, joiden työskentelyn tavoitteena on tasoittaa koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutuksia lukiokoulutuksessa. Ohjausta ja tukea tarjotaan erityisesti niille nuorille, joilla on ollut ongelmia jaksamisen ja mielenterveyden kanssa tai jotka ovat muuten heikoimmassa asemassa.

Lasten ja nuorten hyvinvointityön johtoryhmä toimi kaupunkitasoisena opiskeluhoollotyön johtoryhmänä käsitellen säännöllisesti opiskeluhoolltoon liittyviä asioita. Lisäksi Omnian opiskeluhoollon ohjausryhmä kokoontui eri kokoonpanoissa säännöllisesti vuoden 2020 aikana.

10.3.2021

3.7 Koulutustakuu ja toiselle asteelle siirtyminen

Espoo, Kirkkonummi, Kauniainen ja Omnia vastaavat yhteistyössä alueen koulutustakuun toteutumisesta. Vailla opiskelupaikkaa oleville varmistetaan jatkopaikka yhteistyössä.

Perusopetuksen lisäopetukseen vuonna 2020 valittiin 110 opiskelijaa (neljä ryhmää), LUVAan 17 ja VALMan 133 nuorta.

Etsivän nuorisotyön tietojen mukaan 205 nuorta (Espoo 184, Kirkkonummi 21) jäi ilman toisen asteen opiskelupaikkaa yhteishaun 2020 tulosten julkaisemisen jälkeen. Jokaiseen oppilaaseen on pyritty ottamaan yhteyttä. Kesän hakujen ja varasijapaikkojen täyttämisen jälkeen valtaosa sai lukuvuoden alussa paikan tutkintoon johtavasta koulutuksesta, kymppiluokalta, valmistavasta koulutuksesta tai työpajoilta.

Toisen asteen koulutuksen tiedottamista ja markkinointia tehtiin vuonna 2020 yhteistyössä Omnian, Kirkkonummen ja Kauniaisten kanssa. Yhteistyötä oli vuonna 2020 aiempaa vuosia enemmän. Kaikille peruskoulun päättävillä jaettiin syksyllä Ammatilliset oppilaitokset ja lukiot -opas. Lisäksi toteutettiin somekampanjoita, joissa kerrottiin toisen asteen opinnoista erilaisin videoin ja opiskelijatarinoin. Opiskelijoiden ääni ja heidän tarpeensa näkyivät yhä enemmän viestinnässä ja sen suunnittelussa.

3.8 Yhteishaku ja opiskelijavalinta

Espoon lukiot ovat vetovoimaisia, mikä näkyy erityisesti siinä, että ensisijaisia hakijoita on aloituspaikkoja enemmän. Suomenkielisiin lukioihin oli keväällä 2020 ensisijaisia hakijoita 2170. Edellisvuonna hakijoita oli 2001. Keväällä 2020 aloituspaikkoja ensisijaisia hakijoita kohden oli 1,19 (2019: 1,12).

Lukuvuodelle 2020-2021 Espoon suomenkielisiin lukioihin varattiin 1819 aloituspaikkaa ja Kauniaisiin 134 aloituspaikkaa, jotka täytettiin. Lukion aloituspaikkoja varattiin 64 %:lle ikäluokasta. Määrällisesti aloituspaikkoja oli Espoossa 37 enemmän kuin edellisvuonna (Lukuvuodelle 2019-2020 oli 1782).

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan päätöksen mukaisesti lukioon pääsyn edellytyksenä Espoossa on lukuaineiden keskiarvo vähintään 7,00. Yhteishaussa toteutunut alin keskiarvo (kesäkuun tilanne) oli 7,83.

3.9 Jatko-opintoihin hakeutuminen

Espoon lukioista valmistuneet sijoittuvat verraten hyvin jatko-opintoihin; muihin suuriin lukiokoulutuksen järjestäjiin verrattuna Espoon lukiolaisia sijoittui erityisen runsaasti yliopistoihin.

10.3.2021

Tilastokeskuksen sijoittumispalveluiden tilaston mukaan Espoon vuoden 2019 ylioppilaista (n=1164) 29 % sai heti jatko-opiskelupaikan (yliopistokoulutukseen 283, ammattikorkeakouluun 48 ja ammatilliseen koulutukseen 7). Vastaava luku oli Helsingissä 25,3 % ja Vantaalla 20,1 %.

10.3.2021

4 Oppiminen ja digitalisaatio kouluissa ja lukioissa

4.1 Opetushenkilöstön digiosaamisen kehittäminen

Opetushenkilöstön digiosaamisen kehittämisen tavoitteena on

- vahvistaa koulu yhteisöissä tapahtuvaa osaamisen kehittämistä
- tukea opettajia etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa
- että espoolaisten opettajien osaaminen on kansallista keskiarvoa kehittyneempää OPEKA- itsearviointivälineellä arvioituna
- tarjota Digimessuilla osaamista ajankohtaisiin osaamistarpeisiin.

Toimintakaudella 2019–2020 vahvistettiin edelleen koulu yhteisössä tapahtuvaa osaamisen kehittämistä. Neljän alueellisen tieto- ja viestintäteknologian kehittäjäkouluttajan tehtävää selkeytettiin sekä tuotettiin neljä uutta osaamisen kehittämisen konseptia, joita koulut voivat hyödyntää digipedagogisen osaamisen kehittämisessä. Osaamisen kehittämisen konseptit tuotettiin yhteistyössä Helsingin yliopiston tutkijaedustajien kanssa. Yhteistyöllä varmistetaan viimeisimmän tutkimustiedon hyödyntäminen espoolaisten opettajien digipedagogisen osaamisen kehittämisessä.

Kullekin neljälle alueelliselle kehittäjäkouluttajalle on varattu yhden työpäivän resurssi tukea alueensa koulujen digipedagogista osaamista ja sen kehittämistä. Resurssin tuntimäärää on koulujen lukumäärään - noin 20 koulua kullakin alueellisella tieto- ja viestintäteknologian kehittäjäkouluttajalla - ja tehtävän vaativuuteen nähden arvioitava lukuvuoden 2020–2021 päättyessä.

Osaamisen kehittämisen tilaisuuksista koulu kohtaisia koulutuksia on noin kaksi kolmasosaa kaikista koulutustilaisuuksista. Tilausten koordinoinnista vastaavat alueelliset kehittäjäkouluttajat.

Keväällä 2020 ennen poikkeusjärjestelyihin siirtymistä järjestettiin 33 koulutusta, joissa oli yhteensä 580 osallistujaa. Kevään 2019 vastaavat luvut olivat 38 ja 558. Siten määrät vastaavat kevään 2019 tasoa.

Maaliskuussa 2020 koulujen siirryttyä Covid-19-poikkeustilan vuoksi pääosin etäyhteyksiä hyödyntävään opetukseen opettajien osaamista tuettiin 51 webinaarikoulutustilaisuudella. Tilaisuudet toteutettiin omien tieto- ja viestintäteknologiakouluttajien lisäksi pääosin palveluntoimittajien tai yhteistyökumppaneiden voimin.

10.3.2021

Kahden vuoden välein tehtävän opettajien tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön tasoa mittaavan OPEKA-itsearviointin (2019) tulokset koottiin alkuvuodesta 2020. Arvioinnin perusteella opettajien osaamistaso on 6 % aiempaa ylempänä ja edelleen kansallista keskiarvoa parempi.

4.2 Espoon Digimessut – seuraavalle rastille!

Koulujen opetushenkilöstön osaamisen kehittämisen tueksi järjestetään kaksi kertaa vuodessa Espoon Digimessut -tapahtuma. Syksyn 2019 ja kevään 2020 digimessujen teemaksi nostettiin edelleen kiusaamis-, väkivalta- ja some-turvallisuusosaamista lisäävät "Espoon digimessut – seuraavalle rastille! - Someajan suunnistusopas medialukutaitoon". Digimessut on kohdennettu vuoroittain alakoulujen, yläkoulujen ja lukioiden opettajille. Messuille osallistui noin 300 opettajaa. Digimessujen palautekoonnin perusteella opettajat arvostavat messujen sisältöjä ja toteutustapaa, ja kokonaisuutena messut saavat kiittävän arvosanan.

Kevään 2020 poikkeusolojen seurauksena siirryttiin pääosin etäyhteyksiä hyödyntävään opetukseen. Eri organisaatioiden kokoaman palautteen perusteella siirtyminen onnistui kokonaisuutena hyvin, kuitenkin oppilaiden huomioiduksi, kohdatuksi ja kuulluksi tuleminen, eikä osallisuus toteutuneet riittävästi.

Yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa toteutettiin syksyn 2020 digimessut teemalla "Espoon digimessut - seuraavalle rastille! - Digillä vahvempaan osallisuuteen". Messujen työpajoissa perehdyttiin erityisesti oppilaita osallistavaan opetukseen niin lähi- kuin etäopetuksessakin. Covid-19-tilanteen vuoksi digimessut toteutettiin täysin virtuaalisesti. Osallistujina oli noin 800 opettajaa.

Digimessujen osallistujamäärä vuoden 2020 aikana yhteensä oli siten noin 1 200 opettajaa. Loppuvuodesta 2020 aloitettiin kevään 2021 Digimessujen suunnittelu. Teemaksi määriteltiin edelleen oppilaiden osallisuuden ja ryhmään kuulumisen vahvistaminen.

4.3 Tieto- ja viestintäteknologiakouluttajien osaamisen kehittäminen

Kevään 2020 aikana täydennettiin tieto- ja viestintäteknologiakouluttajien ryhmää uusilla kouluttajilla. Heille, sekä jo ennestään mukana olleille kouluttajille järjestettiin yhteistyössä HY+:n kanssa kouluttajavalmennus. Valmennuksen laajuus oli 2,5 päivää sekä kaksi webinaaria.

4.4 Kieli- ja kulttuuriryhmien opettajien digiosaamisen kehittäminen

Kieli- ja kulttuuriryhmien opettajien digiosaamisen kehittämistä vastasivat ryhmän omat digikouluttajat. Digikouluttajien osaamista tuettiin HY+:n kouluttajavalmennuksella. Tavoitteena on, että digipedagogisen osaamisen kehittäminen vahvistaa kieli- ja kulttuuriryhmän oppilaiden oppimista. Vuoden 2020

10.3.2021

aikana yhtenäistettiin eri tieto- ja viestintäteknologiakouluttajaryhmien toimintatapoja ja kehitettiin yhteistä osaamista.

4.5 Lukiokoulutuksen opettajien digipedagogisen osaamisen kehittäminen

Lukiot hyödynsivät keskitettyä täydennyskoulutustarjontaa osaamisen kehittämisen suunnitelmiansa ja tarpeidensa mukaisesti. Tämän lisäksi lukioilla oli mahdollisuus tilata sellaisia digikoulutuksia, joita ei keskitetyssä täydennyskoulutuskalenterissa ollut saatavana.

4.6 Rehtoreiden digitalisaatio-osaaminen

Toimintakauden 2019–2020 aikana yhdessä toimialan henkilöstöyksikön ja perusopetuksen aluepäälliköiden kanssa hahmoteltiin ja määriteltiin espoolaisen rehtorin osaamisen profiili. Osana tätä rehtoreiden laajaa osaamisprofiilia oppimisteknologian pedagogisen käytön palveluyksikkö kehittää HY+:n kanssa modulaarista koulutuskokonaisuutta, joka tukee rehtoreiden digitalisaatio-osaamista kattavasti niin aloittelevan rehtorin, kuin myös jo pidempään toimineen rehtorin digitalisaatio-osaamisen kehittämiseksi.

4.7 Monitori - monien tapahtumien tori

Monitori on Kirstin koulun yhteydessä toimiva opetushenkilöstön osaamisen kehittämisen uusi kohtaamispaikka. Monitori otettiin käyttöön koulun peruskorjauksen valmistuttua syksyllä 2019.

Monitorissa toimii esitystekniikan uudistamista tukeva Atean Showroom, jossa opettajat voivat tutustua uusiin esitystekniikkaratkaisuihin ja testata niiden käyttöä eri päätelaitteilla. Monitorin toimintaa kehitetään jatkuvasti. Rakenteilla on mediapaja, jota voi varata erityislaitteita vaativaan äänen, kuvan ja videon editointiin. Monitorissa on myös alueen Makerpaja, jossa espoolaiset opettajat ja oppilaat saavat tukea mm. teknologiakasvatuksen ja STEAM-aihepiireihin (science, technology, engineering, arts, mathematics).

4.8 Päätelaitteet

Tavoitteena on:

- perusopetuksessa oppilaiden käytössä on päätelaitteita suhdeluvulla 1,5 oppilasta / päätelaite
- käytössä on useiden eri ekosysteemien päätelaitteita – Windows, iOS, Android
- opettajilla ja koulun henkilökunnalla on toimivat henkilökohtaiset päätelaitteet

10.3.2021

- lukiokoulutuksessa opiskelijat käyttivät omia päätelaitteitaan.

Perusopetuksen osalta päätelaitteiden määrällinen tavoite pääosin saavutetaan, kuitenkin osa kouluista, erityisesti alueilla, joissa oppilasmäärä on kasvanut, on suhdelukutavoitetta merkittävästi heikommassa tilanteessa päätelaitteiden kokonaismäärän suhteen. Kaikkien koulujen osalta tilanne päätelaitteiden elinkaaren osalta on, että 4/5 päätelaitteista on käyttöikänsä elinkaarensa loppuvaiheessa, eli laitteet ovat olleet käytössä vähintään neljä vuotta. Laitteiden uusimiselle on suuri tarve ja toimintakauden aikana on valmisteltu toimintamallia uusia laitteita neljän vuoden uusintasyklillä. Ensimmäisen, noin 4 000 päätelaitteen erän uusimisen suunnittelu on meneillään ja tavoitteena on uusia laitteita kevätlukukauden 2021 aikana.

Lukiokoulutuksessa opiskelijat käyttävät omia päätelaitteitaan. Sähköisten YO-kirjoitusten ja kurssikokeiden järjestämiseksi on kullekin lukiolle varattu 10–15 päätelaitetta varalaitteiksi.

Opetushenkilöstölle vuosina 2014–2015 hankitut päätelaitteet ovat käyttöikänsä päässä. Vuoden 2020 aikana neljä peruskoulua ja yksi lukio testasi opettajien Windows 10 -kannettavia ja testauksen positiivisen tuloksen perusteella kaikille noin 3 600 opettajalle hankittiin syksyn 2020 aikana henkilökohtainen Windows 10 -kannettava. Lukiokoulutuksen opettajat saivat Windows 10 -opettajakannettavat alkuvuodesta 2021.

Covid-19-poikkeusolojen vuoksi koulut ovat kartoittaneet kotien mahdollisuuksia tarjota etäopetukseen mahdollisesti siirtyvien oppilaiden käyttöön tietokone tai muu päätelaite. Merkittävänä riskinä on, että mikäli etäyhteyksiä hyödyntävään opetukseen joudutaan laajamittaisesti siirtymään, koululta oppilaiden käyttöön osoitettava päätelaite ei toimintakunniltaan ole enää varmatoiminen tai kaikille oppilaille ei riitä laitetta koululta lainattavaksi.

4.9 Oppimistilojen esitysteknologian uusiminen

Tavoitteena oppimisteknologian uusimisessa on, että:

- oppimistilojen esitystekniikka ja muu teknologia on toimintavarmaa ja nykyaikaista, koulunkäyntiin ja opiskeluun innostavaa
- oppimistilojen esitystekniikan uusiminen etenee systemaattisesti elinkaariuusimisina
- esitystekniikan käyttö eri päätelaitteilla on sujuvaa ja vaivatonta.

10.3.2021

Espon suomenkielisissä kouluissa on yhteensä noin 2 200 oppimisen tilaa. Tilojen esitystekniikka uudistetaan seuraavien neljän vuoden aikana. Uusimisen periaate on uusia koulun kaikkien opetustilojen esitystekniikka kerralla. Näin päästään yhdenmukaiseen laitekantaan samanaikaisesti, mikä helpottaa laitteiden pedagogista käyttöä ja käytön kehittämistä koko työyhteisön voimin.

Esitystekniikan uusiminen eteni vuoden 2020 aikana 28 koulussa ja uudistus kattoi kaikkiaan noin 700 oppimistilan uudistamisen. Kouluista kuusi toteutettiin investointiohjelman mukaisesti ja 22 koulua elinkaarivaihtona niille kouluille, joilla esitystekniikan tilanne oli heikoin eli aikaisemmat laitteet olivat saavuttaneet käyttöikänsä. Vanhentuneiden laitteiden riskinä ovat vikaantumiset ja toimivuuden epävakaus. Valmisteltiin vuoden 2021 esitystekniikan uusimisia, joita toteutetaan noin 10 koulussa.

Opetushenkilöstölle on tarjolla tukea uuden esitystekniikan käyttöönotolle ja niiden pedagogiseen hyödyntämiseen.

4.10 Muu oppimistilojen teknologia

Otaniemen lukion tilojen yhteyteen rakennetussa Makerpajassa on järjestetty koulutuksia ja kokeiluja ohjelmoinnin, robotiikan ja maker-tekemisen edistämiseksi ja opettajien osaamisen kehittämiseksi. Yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa on koulutettu kymmeniä esiopettajia. Tavoitteena on tukea teknologiaosaamista varhaiskasvatuksesta lukioon. Tavoitteen saavuttaminen on hyvässä vauhdissa ja sen saavuttamista jatketaan edelleen. Covid-19-poikkeustilanne on heikentänyt mahdollisuuksia järjestää tapahtumia ja koulutuksia fyysisissä tapaamisissa. Koulutuksia on ohjattu verkkopohjaisiin etäkoulutuksiin esimerkiksi arjen teknologiassa ja maker-tekemisessä. Tämä on lisännyt osaamista poikkeustilanteessa.

Monitori-koulutustilaan on tilattu oppimisteknologiaa ja varusteita ohjelmointi-robotiikka- Maker-pajan ja oppimisympäristön toteuttamista varten tukemaan osaamisen kehittämistä. Maker-pajan varustaminen Monitoriin jatkuu edelleen. Innokas-verkoston alueellinen koordinointi ja verkostoyhteistyö tukevat osaamisen kehittämistä ja vahvistavat sitä tutkimusperustaisesti. Käynnistettiin suunnitelmat Esponlahden alueen Maker-pajan perustamiseksi peruskorjattuun Meritorin kouluun.

4.11 Oppimisen pilvipalvelut

Tavoitteena oppimisen pilvipalveluiden osalta on, että:

- oppilaiden opiskelun tukena on monimuotoinen oppimisympäristö

10.3.2021

- oppilaat saavat kokemuksia ja kartuttavat osaamistaan erilaisista pilvipalveluista jatko-opintoja, työelämää ja arjen mediatodellisuuttaan vastaavasti.

Espoon opetuksen keskeisinä pilvipalveluina ovat Microsoftin Office 365 -pilvipalvelu sekä Googlen Google Suite for Education (G Suite) -pilvipalvelu. Applen laiteympäristö on kouluilla laajassa käytössä. Laitteiden sovelluskokonaisuutta hallitaan laitehallintajärjestelmän avulla ja keskeisiin pilvipalveluihin päästään ko. palveluiden aplikaatioilla. Wilma toimii Espoossa kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen välineenä. Varsinaista opetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin tarkoitettua oppimisympäristöpalvelua Espoon koulujen käytössä ei ole.

Espoon kaikkien käyttäjien - henkilökunnan, opettajien ja oppilaiden - Office 365 -pilvipalvelun jakamista erillisiksi hallinnon Office 365 - ja opetuksen Office 365 -pilvipalveluksi valmistellaan. Muutos on aikataulutettu kesään 2021. Muutos lisää tietoturvaa ja tukee palveluiden kehittämistä toimialan erityispiirteitä paremmin huomioiden.

Pilvipalveluiden käyttö opetuksessa on kasvanut tasaisesti. Kevään 2020 Covid-19-poikkeustilanteessa molempien käytössä olevien pilvipalveluiden käyttömahdollisuus tuki ratkaisevasti etäyhteyksiä hyödyntävään opetukseen siirtymistä ja siinä onnistumista.

Pilvipalveluiden käyttäjämäärien perusteella karkeasti n. 2/3 käyttäjistä käyttää ensisijaisesti Googlen G Suite -pilvipalvelua ja 1/3 Microsoftin Office 365 -pilvipalvelua. Kevään poikkeustilanteen aikana Googlen toimintojen käyttäjiä oli sivistystoimessa lähes 30 000 ja Office 365:n käyttäjiä n. 15 000 eri käyttäjää.

Pilvipalveluiden käyttöastetta ja kuormaa seurattiin säännöllisesti tietohallinnon ja palveluntarjoajan kanssa. Järjestelmät kestivät nopeasti kasvavan käyttäjäkuorman hyvin. Visma teki nopeasti tarvittavat korjaukset liittyen Wilma-palvelun kuormittumiseen. Palvelutoimittajat kehittivät palveluitaan poikkeuskevään aikana käyttäjien palautteen perusteella.

Etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen ja pilvipalveluiden käytön keskeisenä kehittämiskohteena on nostaa esille ja kehittää niitä toimintoja ja pedagogisia ratkaisuja, joilla oppilaiden ja opiskelijoiden aktiivisuutta, vuorovaikutusta ja osallistumista voidaan tukea. Aihe näkyi mm. syksyn 2020 Digimessujen teemassa "Espoon digimessut - seuraavalle rastille! - digillä vahvempaan osallisuuteen". Saman teeman edistäminen jatkuu myös kevään 2021 digimessuilla.

4.12 Muu kehittämistyö

Tavoitteena on:

10.3.2021

- kokeilla opettamisen, opiskelun ja koulujen johtamisen tueksi tarkoitettuja uusimpia teknologioita sekä kartoittaa ja arvioida niiden käytöstä mahdollisesti saavutettava lisäarvo palveluiden hankkimista koskevan päätöksenteon perusteeksi
- kokeilla ja kehittää uudenlaisia toimintakonsepteja yhteistyössä eri palveluntarjoajien kanssa

4.13 Suuntia-palvelu koulun kehittämisen tukena

Kahdella koululla on kokeiluluonteisessa käytössä Suuntia-niminen strategisen kehittämisen verkkopalvelu. Kokeilun pohjatyö tehtiin toimittajan ja koulujen yhteistyönä keväällä 2020. Kokeilu kestää lukuvuoden 2020–2021. Kokeilussa halutaan ensisijaisesti selvittää, olisiko tämäntyyppisestä palvelusta niin merkittävää lisäarvoa kouluyksikön johtamiselle ja kehittämislle, että palvelun kilpailuttamista olisi syytä lähteä valmistelemaan.

Kokeilussa palvelua kokeileva yksikkö määrittelee palveluun syötettävät ja mitattavat tavoitteet.

4.14 Yeti-tablet erityisopetuksessa

Yeti-tablet -taululaitteiden kokeiluluontoista käyttöä kolmella toiminta-alueittaisen opetuksen erityiskoululla jatketaan vuoden 2020 loppuun asti, koska kevään poikkeustilanne siirsi läsnäoloa vaativia toimintoja eteenpäin. Kokemukset Yeti-tableteista ovat olleet myönteisiä, taulu tuo lisäarvoa opetukseen ja tukee erityisopetuksen oppilaita oppimisessa.

4.15 Luovan ohjelmoinnin kokeilu, Espoon digiagendan kokeilu

Ohjelmointiosaamisen kehittämiseksi tehty kokeilu, Luova ohjelmointi ja siihen yhdistetty opintopiiri kokosi noin 25 opettajaa perusopetuksesta lukioon pitkäkestoiselle kurssille. Kokeilu jatkuu Espoon Digiagendan kokeiluna ja toteutui käytännön tekemisenä kahdeksassa koulussa kevät- ja syyslukukaudella 2020. Opettajien osaaminen on vahvistunut ja opittu on viety käytäntöön oppilaiden hyödyksi. Kokeilusta saadaan toteutusmalli levitettäväksi muihin kouluihin.

4.16 Innovatiivinen koulu -hanke

Innovatiivinen koulu -hankkeessa on mukana Martinkallion koulu, jossa kehitetään koulun digitalisaatiota kokonaisvaltaisesti. Kehittämistyön keskeisinä toimijoina ja innovaattoreina ovat oppilaat, opettajat, koulun johto, vanhemmat, Innokas-verkosto ja Helsingin yliopisto. Hankkeesta saadaan tutkimusperustainen toteutusmalli levitettäväksi muihin kouluihin.

10.3.2021

4.17 Matematiikan kehittäjäopettajat

Matematiikan kaksi kehittäjäopettajaa, joiden kehittämisen kohteena on ohjelmointiosaaminen opetussuunnitelman matematiikan tavoitteiden osalta, aloittivat kehittämistyönsä syksyllä 2020. Heidän tavoitteenaan on avata ohjelmoinnin tavoitteita ja edistää osaamisen kehittämistä perusopetuksessa. Ohjelmoinnin polku luodaan alkuopetuksesta yläkouluun ja jaetaan kaikille kouluille käytännön esimerkkeineen. Ohjelmoinnin kehittäjäopettajat tekevät yhteistyötä tieto- ja viestintäteknologian kehittäjäopettajien kanssa. Kouluissa vierailua ja kouluttamista varjostaa Covid-19-tilanne.

4.18 Kehittyvä KYKY - ja Tulevaisuuden älykkäät oppimisympäristöt - hankkeet

Opetushallituksen rahoittama Kehittyvä KYKY - ja Euroopan aluekehittämisrahaston rahoittama Tulevaisuuden älykkäät oppimisympäristöt -hankkeet ovat edistäneet oppimisympäristöjen ja yritysten välistä yhteiskehittämistä. Hankkeissa toteutetut valmennusmateriaalit ja uusi digitaalinen alusta ovat valmistumassa ja niitä viedään käytäntöön. Covid-19-poikkeustilanne on heikentänyt hankkeiden käytännön toteutustyötä ja vaikuttanut yritysten mahdollisuuteen vieraila kouluilla ja toteuttaa yhteiskehittämistä aidoissa oppimisympäristöissä.

4.19 Itsearviointikyselyjen analysoinnin tuloksia

Lukuvuoden 2018-2019 kehittämisteemana perusopetuksessa oli parantaa erityisesti yläkouluikäisten oppilaiden kokemusta tieto- ja viestintäteknologian käytön innostavuudessa koulunkäyntiä kohtaan. Yläkoulujen toteuttama kehitystyö näyttää jonkin verran parantaneen tilannetta, kuitenkin kehittämistyötä on syytä edelleen jatkaa mm. lisäämällä oppilaiden osallisuutta omien opiskelumenetelmien suunnittelussa sekä oppimisympäristöä kehittämällä.

Myös tieto- ja viestintäteknologian käyttö eri oppiaineiden opiskelun tukena näyttäisi oppilaille suunnatun itsearviointikyselyn perusteella edelleen kehittyneen.

Henkilöstölle osoitetun itsearviointikyselyn tuloksen perusteella tieto- ja viestintäteknologian opetuskäyttö kuormittaa edelleen merkittävää osaa opetushenkilöstöstä. Opetushallituksen rahoittaman Oppimisen digitaalinen ekosysteemi eheäksi ja oppimiseen innostavaksi! -hankkeen kautta on kartoitettu merkittävimmät opetushenkilöstöä kuormittavat tekijät ja niitä koskeva kehitystyö yhdessä Tietohallinnon kanssa on aloitettu. Merkittävimmiksi kuormittaviksi tekijöiksi on tunnistettu käyttäjätunnuksiin liittyvät haasteet (useita eri tunnuksia eri järjestelmien vuoksi, useita eri salasanojen resetoitimenettelyjä), oppimistilojen vanhentuva esitystekniikka, tulostamisen haasteet eri ekosysteemien osalta sekä päätelaitekannan ikääntyminen.

10.3.2021

5 Taiteen perusopetus

5.1 Vuonna 2020 Espoossa annettiin opetusta kaikissa taiteen perusopetuksen taidelajeissa

Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää opetusta, jota annetaan ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Taiteen perusopetus antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään taiteen avulla ja jatkaa opintojaan harrastamansa taiteenalan ammatillisessa koulutuksessa. Espoossa taiteen perusopetusta annetaan kaikissa taiteen perusopetuksen taiteenaloissa, joita ovat arkkitehtuuri, kuvataide, käsityö (design ja teknologia), mediataiteet, musiikki, tanssi, teatteritaide, sanataide sekä sirkustaide.

Lokakuussa 2020 Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta vahvisti Espoon taiteen perusopetuksen pariin kaksi uutta taiteen perusopetuksen toimijaa, Käsityökoulu Robotin ja International School of Music Finlandin. Käsityökoulu Robotissa on mahdollista opiskella mediataiteen yleisen oppimäärän mukaisia opintoja, International School of Music Finlandin keskittyessä tarjoamaan musiikin laajan oppimäärän opintoja. Käsityökoulu Robotin hyväksyminen taiteen perusopetuksen oppilaitokseksi täydensi Espoon taiteen perusopetuksen oppiainetarjontaa uudella opetettavalla aineella. Tämän myötä Espoossa on mahdollista opiskella kaikkia Suomessa taiteen perusopetuksen piirissä opetettavia oppianeita. International School of Music tarjoaa musiikin opetusta yhteensä yli 20 kielellä laajentaen taiteen perusopetuksen kielitarjontaa Espoossa huomattavasti.

Taiteen perusopetus on lakisääteistä yleissivistävää koulutusta, jossa on kaksi eri oppimäärää. Laajaa musiikin oppimäärää tarjoaa kuusi musiikkioppilaitosta. Lisäksi laajaa oppimäärää voi opiskella tanssitaiteessa (3 oppilaitoksessa), arkkitehtuurissa (1), kuvataiteessa (1), käsityötaiteessa (1), sanataiteessa (1), sirkustaiteessa (1) ja teatteritaiteessa (1). Yleistä oppimäärää voi opiskella musiikin (5 oppilaitoksessa) ohella tanssissa (2), kuvataiteessa (1) ja mediataiteessa (1).

Taiteen perusopetuksen oppilaitosten syyskuussa 2020 ilmoittamien tietojen mukaan oppilaitoksissa opiskeli vuonna 2020 yhteensä 111 68 oppilasta. Oppilaista espoolaisia oli 9463. Oppilaitosten ilmoittamien tietojen mukaan oppilaista lapsia ja nuoria oli 96,3 %. Yhteenlaskettu vapaaoppilaiden määrä oli 170. Kaikki taiteen perusopetuksen oppilaitokset tarjoavat harrastamisesta kiinnostuneille ilmaisia tai edullisia kokeilumahdollisuuksia tarjoamiensa taidelajien kontekstissa.

10.3.2021

Taidelajeista oppilasmäärältään suosituinta on musiikin opiskelu. Taiteen perusopetuksen oppilaista noin 50,3 % opiskeli musiikkia. Tanssia, teatteri- ja sirkustaidetta opiskeli yhteensä noin 35,6 % kaikista taiteen perusopetuksen oppilaista. Arkkitehtuurin, kuvataiteen, sanataiteen ja käsityön opiskelijoiden osuus oli noin 14,2 %.

Poikien määrä taiteen perusopetuksen oppilaista oli 3050, mikä vastaa noin 27,3 % koko oppilasmäärästä. Pojista huomattavasti suurin osa opiskelee musiikkia. Musiikin jälkeen suosituimmat taidelajit poikien keskuudessa ovat tanssi ja kuvataide.

Espoon taiteen perusopetuksen kielitarjonta on monipuolista. Lomakekyselynä toteutetun selvityksen mukaan kaikilla taiteen perusopetuksen oppilaitoksilla on valmius antaa opetusta suomen kielen lisäksi englannin kielellä. Taiteen perusopetuksen oppilaitoksista Musikinstitutet Kungsvägen antaa opetusta ruotsin kielellä. Tämän lisäksi lokakuussa hyväksytty uusi musiikin oppilaitos International School of Music Finland rikastutti opetuksen kielitarjontaa huomattavasti.

5.2 Taiteen perusopetusta kehitetään yhteistyössä

Taiteen perusopetusta tarjoavat Espoossa yhdistys- ja yrityspohjaiset yksityiset oppilaitokset. Kaupungin tehtävänä taiteen perusopetuksessa on vahvistaa tai hyväksyä oppilaitoksen opetussuunnitelma sekä seurata, että taiteen perusopetusta toteutetaan lain ja asetusten mukaisesti sekä opetussuunnitelman perusteita noudattaen. Myös toiminnan jatkuvuuden edellytyksiä oppilaitoksissa seurataan. Oppilaitosten ja Espoon kaupungin yhteistyörakenteet ja vuosikello (puolivuositteiset rehtoritapaamiset, oppilaitoskysely, toiminta-avustukset, koulutilat) ovat vakiintuneita.

Vuonna 2020 taiteen perusopetuksen toimintaan vaikutti vahvasti maaliskuusta alkaen Suomessakin vallinnut globaali COVID 19 -pandemiatilanne. Pandemiatilanteen vuoksi taiteen perusopetuksille annettiin valtakunnallinen määräys siirtyä etäyhteyksin toteutettavaan opetukseen. Syyslukukauden alussa oppilaitosten oli mahdollista siirtyä tiukkoja varotoimia noudattaen lähiopetukseen, mutta pandemiatilanteen jälleen voimistuessa siirto etäopetukseen oli suoritettava jälleen joulukuussa 2020.

Taiteen perusopetuksessa opiskelevien oppilaiden kokonaismäärä väheni vuodesta 2019 vuoteen 2020 oppilaitoskohtaisesti noin 5-25 %. Suurimpana selittävänä tekijänä oppilasmäärän vähenemiselle oli vallinnut pandemiatilanne ja sen vaikutukset opetuksen järjestämiseen ja opetustilojen rajoitettuihin käyttömahdollisuuksiin. Erityisen suuren vaikutuksen oppilasmäärien vähenemiseen aiheuttivat taiteen perusopetuksen järjestämisen rajoitukset varhaiskasvatusikäisten oppilaiden kontekstissa. Varhaiskasvatuspäivän aikaista taiteen perusopetusta

10.3.2021

jouduttiin annettujen rajoitusten vuoksi supistamaan huomattavasti, samoin kuin varhaiskasvatuksen tiloissa olevien opetustilojen käyttöä. Vaikka opetustoimintaa kyettiin mukauttamaan nopeasti, esim. muskaritoimintaa siirtämään ulkona toteutettavaksi, oppilaiden osallistumismäärät vähenivät.

Oppilaitosten rehtoreiden ja muiden edustajien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella on oletettavaa, että oppilasmäärä palautunee pandemiaa edeltäneen ajan lukemiin ja kasvaa tästä edelleen tilanteen jälleen normalisoiduttua.

5.3 Taiteen perusopetuksen järjestäminen on vakiintunutta

Oppilaitosten keskinäinen yhteistyö Espoossa on vakiintunutta ja laajaa. Yhteistyötä tehdään erityisesti oppilasesitysten yhteydessä ja myös pedagogisissa kehittämishankkeissa. Suomenkielisen opetustoimen oppilaitosyhteistyö pitää sisällään koulukerhoja, KULPS-kulttuuri- ja liikuntapolun palvelutuotantoa, koulujen teemapäiviin ja tapahtumiin osallistumista sekä kuntalaiskäyttönä säännöllisen opetustoiminnan järjestämistä koulutiloissa. Pandemia-aikaan tilaisuuksia, tapahtumia ja esityksiä on pyritty siirtämään etäyhteyksien avulla toteutettaviin muotoihin.

Yksittäisen oppilaitoksen opetuspisteiden määrä on Espoossa tyypillisesti suuri. Koulujen tilat ovat Espoon taiteen perusopetuksen oppilaitoksille käyttökorvauksettomia ja/tai matalakustanteisia. Opetuspisteiden suuresta määrästä huolimatta taiteen perusopetuksen alueellista saavutettavuutta tulee taiteen perusopetuksessa edelleen kehittää. Erityistä huomiota tulee kiinnittää eri taidelajien alueelliseen kattavuuteen.

Virastotasolla taiteen perusopetuksen työtä valmistelee ja edistää monihallinnollinen taiteen perusopetuksen työryhmä. Työryhmässä on edustettuna suomenkielinen opetus, kulttuurin tulosityksikkö, ruotsinkielinen sivistystoimi ja suomenkielinen varhaiskasvatus.

Taiteen perusopetuksen oppilaitosten rehtorit tai heidän edustajansa kutsutaan yhteisiin rehtoritapaamisiin puolivuositain. Kevään rehtoritapaaminen järjestettiin 11.3. Työtila Monitorissa. Tapaamisen aikana käytiin läpi muun muassa tulevaisuuden megatrendejä ja kestävä kehityksen tavoitteita taiteen perusopetuksen kontekstissa.

Syksyn tapaaminen järjestettiin etäyhteyksin 27.11. Tapaamisessa keskityttiin etä- ja hybridiopetuksen mukanaan tuomiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin, sekä muun muassa tiedotettiin oppilaitosten edustajia tulevasta Espoon organisaation muutoksesta. Tapaamisen aikana oppilaitosten edustajat toivat esille pandemia-ajan oivalluksiaan ja onnistumisiaan kuvaesityksen muodossa. Taiteen perusopetuksen

10.3.2021

rehtoritapaamisiin ovat yleensä osallistuneet lähes kaikkien oppilaitosten edustajat. Vuoden 2020 tapaamiset eivät olleet poikkeus.

5.4 Taiteen perusopetuksen talous

Valtio tukee taiteen perusopetusta myöntämällä asukasperusteista ja opetustuntiperusteista valtionosuutta. Kunnan rahoitusosuus sekä opetuksen toteuttaminen vähintään vahvistettujen opetustuntien laajuudessa on edellytys valtionosuuden myöntämiselle.

Espoossa taiteen perusopetuksessa toimivat oppilaitokset ovat rahoituspohjiltaan erilaisia. Kaikissa oppilaitoksissa kerätään oppilasmaksuja, jotka ovat joidenkin oppilaitosten ainoa tulonlähde. Kerättyjen oppilasmaksujen tulee lain mukaan olla kohtuullisia. Osa oppilaitoksista saa oppilasmaksujen lisäksi tukea Espoon kaupungilta. Suurimman yhteiskunnan tuen keräävät opetustuntiperusteista valtionosuutta saavat taiteen perusopetuksen oppilaitokset, joiden rahoituspohja koostuu kolmikantamallista: valtionosuus, kunnan rahoitusosuus (Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan myöntämä toiminta-avustus) sekä oppilasmaksut.

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta myönsi vuodelle 2020 toiminta-avustuksia ja muita tukia kymmenelle taiteen perusopetuksen oppilaitokselle yhteensä 4 479 000 €. Tämän lisäksi Svenska rum -lautakunta myönsi tukea Musikinstitutet Kungsvägenille.

Avustuskriteereiden mukaisesti avustushakijoiden ja Espoon kaupungin väliset yhteistyölinjausneuvottelut järjestettiin 14-19.10.2020. Vallinneen pandemiatilanteen vuoksi suurin osa neuvotteluista järjestettiin etäyhteyden välityksellä.

5.5 Siirtyminen etä- ja hybridiopetukseen sujui pääosin erinomaisesti

Vallinneen COVID 19 -pandemiatilanteen vuoksi taiteen perusopetuksen oppilaitokset määrättiin valtakunnallisesti siirtymään etäopetukseen maaliskuussa 2020. Syksyn 2020 aikana lähiopetus jälleen mahdollistui, kunnes joulukuussa 2020 siirryttiin jälleen etäopetukseen.

Etäyhteyksiä hyödyntävään opetukseen siirtymisen vaikutuksista keskusteltiin oppilaitosten edustajien kanssa lokakuussa 2020 järjestetyissä yhteistyölinjausneuvotteluissa. Etä- ja hybridiopetukseen siirtymisen kokemuksista koottiin esitys marraskuussa 2020 järjestettyyn rehtoritapaamiseen. Tapaamisen aikana kokemuksista ja uusista käytänteistä keskusteltiin.

10.3.2021

Etäopetukseen siirtyminen vei oppilaitokset uudenlaisen tilanteen eteen aiheuttaen monenlaisia haasteita. Käsillä olleista haasteista selvittiin kuitenkin pääsääntöisesti erinomaisesti. Joitakin tanssilajeja lukuun ottamatta etäopetukseen siirtymisen koettiin onnistuneen hyvin. Paljon tilaa, ja esimerkiksi erityisvalmisteisen lattian, vaativien tanssilajien opetus koettiin erittäin haastavaksi toteuttaa kotioloissa niin opettajien kuin oppilaiden osalta.

Taiteen perusopetusliitto TPO ry kokosi etäopetuksen järjestämiseen liittyvän ja sitä tukevan materiaalin internetsivuilleen etä- ja hybridiopetuksena toteutettavan taiteen perusopetuksen järjestämisen tueksi.

5.5.1 Etä- ja hybridiopetukseen siirtyminen toi mukanaan erinomaisia oivalluksia ja uusia käytäntöjä

Lokakuuisissa yhteistoimintalinjausneuvotteluissa oppilaitokset toivat laajasti esille etä- ja hybridiopetukseen liittyviä kokemuksiaan. Opetuksen nopeassa siirtämisessä etänä ja hybridinä tapahtuvaksi onnistuttiin pääosin erittäin hyvin.

Musiikin yksityisopetus koettiin helpoimmaksi saattaa etäopetuksena toteutettavaksi. Niin ikään kuvataiteen opetuksen siirtämisestä etäopetuksen piiriin saatiin positiivisia kokemuksia. Ylipäättään yksilömuotoinen opetus koettiin ryhmämuotoista huomattavasti helpommaksi siirtää etäopetukseen. Erityisesti musiikin opetuksessa äänenlaatuun ja äänentoiston viiveeseen liittyvät tekijät aiheuttivat toisinaan haasteita.

Sujuvaa siirtymistä edesauttoivat opettajilla oleva tietotaito etäopetuksen käytänteistä ja käytössä olevista laitteista ja ohjelmistoista, sekä henkilöstön käytössä jo valmiina olevat etäopetukseen soveltuvat välineet. Hyväksi koettiin, jos oppilaitoksella oli nimettynä henkilöt, joiden puoleen voi kääntyä esimerkiksi kohdatessaan haasteita laitteiden ja ohjelmien käytössä. Myös etäopetukseen liittyvä täydennyskoulutus koettiin hyödylliseksi.

Syksyllä 2020 oppilaitoksilla oli jälleen mahdollisuus siirtyä lähiopetukseen erityisiä ohjeita noudattaen. Ryhmäkokoja tuli pienentää, turvallisia siirtymiä miettiä ja opetustilojen ja välineiden puhdistamisesta huolehtia erityisellä tavalla. Positiivisena oivalluksena oppilaitokset nostivat esille sen, kuinka ryhmien yhdistäminen on johtanut uusien ideoiden kehittämiseen ja uudenlaiseen oppimiseen.

10.3.2021

5.5.2 Henkilökohtainen kontakti ja kohtaaminen ovat onnistuneeseen taiteen perusopetuksen kulmakiviä

Etäopetukseen siirryttäessä oppilaitoksilla oli kokeilussa laaja keinovalikoima, kuten valmiiksi kuvatut videot, itsenäiset etätehtävät, ja valmiiden opetusmateriaalien linkkaaminen. Nopeasti kuitenkin oivallettiin henkilökohtaisen kontaktin ja kohtaamisen merkitys oppimisessa ja siirryttiin lähes täysipainoiseen reaaliaikaiseen etäyhteyksin toteutettuun opetukseen.

Vaikka pandemia-aika toi mukanaan haasteita, oppilaitokset nostivat esille monia pandemian mukanaan tuomia positiivisia nostoja. Etäopetusaika nosti ymmärryksen opetuksen vuorovaikutteisuuden merkityksestä keskiöön. Vuorovaikutuksen ja oppimisen jakamisen koettiin vahvistavan oppimista. Etäopetus mahdollisti opettajalle oppilaan perheeseen ja kotiympäristöön tutustumisen, ja vahvisti tätä kautta oppilaantuntemusta.

Striimatut konsertit mahdollistivat osaamisen jakamisen ja esimerkiksi oppilaiden toisella puolen maailmaa asuvien sukulaisten osallistumisen oppilaan esityksen ja suorituksen seuraamiseen. Oppilaitokset kokivat tällaiset tapahtumat usein erityisen onnistuneiksi ja niiden uskotaan jäävän elämään myös pandemia ajan jälkeen.

Etäyhteyksien nähtiin myös mahdollistavan tiiviin yhteydenpidon kotien kanssa. Yhteydenpidon katsottiin nopeutuneen ja helpottuneen. Niin ikään uusien yhteydenpitoon kehitettyjen mallien uskotaan jäävän elämään osaksi oppilaitosten työskentelyvarantoa lähiopetuksen jatkuessa. Nopean etäopetukseen siirtymisen nähtiin tiivistävän henkilöstön yhteistyötä ja johtavan entistä vahvempaan ideoiden ja osaamisen jakamiseen työyhteisön kesken.

Pandemia-ajalla nähtiin olevan niin negatiivisia kuin positiivisiakin seurauksia oppilaiden taiteen perusopetukseen osallistumisen näkökulmasta. Toisaalta etäkoulu ja -opiskelu söi taiteen perusopetuksen oppilaiden resursseja tehden etäopetukseen osallistumisen koulupäivän päätyttyä kuormittavaksi. Toisaalta taas taideharrastukseen ehdittiin ja jaksettiin panostaa entistä intensiivisemmin muiden sosiaalisten menojen ollessa pitkälti tauolla.

Perheiden edellytyksissä osallistua etäopetukseen koettiin eroja niin käytössä olevien tilojen kuin välineidenkin suhteen. Tämän ei koettu kuitenkaan huomattavasti vaikuttavan taiteen perusopetukseen osallistumiseen.

Eräänä positiivisena asiana nostettiin esiin etäyhteyden mahdollistama oppilaan suorituksen tarkka havainnointi. Suorituksen tallentaminen mahdollistaa siihen palaamisen ja esimerkiksi jalkaterän tai sormien tarkan asennon havaitsemisen. Etäopetuksen myötä oppilaiden digitaitojen koettiin kehittyneen ja kiinnostuksen laitteiden ja ohjelmistojen käyttöön lisääntyneen.

10.3.2021

Etäopetusaikana oppilaiden poissaolot vähentyivät. Etäyhteyksien avulla toteutettu opetus mahdollisti osallistumisen myös sairastumis- tai karanteenitilanteissa. Oppilaitokset pystyivät toimimaan joustavasti tilanteissa, joissa opetustunti jouduttiinkin siirtämään lyhyellä varoitusajalla etäyhteyksien avulla toteutettavaksi oppilaan tai opettajan tilanteesta johtuvan syyn vuoksi. Etäopetuksen nähtiin myös mahdollisesti avaavan tulevaisuudessa ovia osallistua taiteen perusopetukseen myös sellaisille oppilaille, jotka esimerkiksi kokevat raskaaksi siirtymisen opetuspaikkaan, tai esimerkiksi syrjäytymisvaarassa olevien nuorten osallistamiseksi opetukseen.

Etäopetus nähdään nyt taiteen perusopetuksessa laajasti mahdollisuutena ja sen mukanaan tuomia etuja pyritään hyödyntämään opetuksessa laajasti myös lähiopetukseen siirryttäessä.

5.6 Espoolaiset taiteen perusopetuksen toimijat olivat aktiivisesti mukana keväällä 2021 käynnistyvän harrastamisen mallin pilotoinnin valmistelussa

Espoo lähti mukaan Suomen harrastamisen mallin pilotointiin keväällä 2021. Pilotoinnissa kahdeksan espoolaista peruskoulua järjestää oppilailleen heidän toivomiaan harrastuskerhoja koulupäivän päätyttyä tai sen aikana koulun tiloissa tai sen välittömässä läheisyydessä. Oppilaiden toiveita siitä, millaiseen harrastuskerhotoimintaan he haluavat osallistua, kartoitettiin laajasti syksyn 2020 aikana.

Espoolaisten oppilaiden toiveissa nousivat esille monet taiteen perusopetuksen oppilaitosten osaamisalueet, kuten media- ja kuvataiteet, sirkustaiteet, parkour, tanssi ja valokuvaus. Useat taiteen perusopetuksen oppilaitokset olivatkin aktiivisesti mukana suunnittelemassa harrastuskerhoja yhdessä pilotointiin lähteneiden perusopetuksen koulujen rehtoreiden ja muiden edustajien kanssa loppuvuodesta 2020. Oppilaitokset suunnittelivat kerhotarjontaa lähtökohtanaan heidän omien taiteenalojen osaamisensa. Pilotointi ja syksyllä 2021 toteutettava laaja harrastamisen malli mahdollistavat taiteen perusopetuksen oppilaitoksille oppilaitosten opettajien osa-aikaisen työllistymisen harrastuskerhojen ohjaajina. Harrastamisen mallin kontekstissa huomioitavaa on, että harrastuskerhojen aikainen toiminta ei ole taiteen perusopetusta, vaan lukeutuu muun harrastuskerhotoiminnan alle.

10.3.2021

5.7 Kesäkuusta 2021 alkaen taiteen perusopetusta hallinnoidaan kulttuurin alaisuudessa

Taiteen perusopetuksen työtä koskevat päätökset on vuodesta 2014 lähtien tehty Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnassa. Espoon organisaation muutoksen myötä taiteen perusopetus siirtyy 1.6.2021 alkaen pääasiallisesti Opetustoimen alaisuudesta uudelle Elinvoiman tulosalueelle Kulttuurin tulosyksikön alaisuuteen.

Loppusyksyn 2020 aikana tulevaa siirtoa valmisteltiin yhteistyössä opetus- ja kulttuuritoimen johtajien sekä suunnittelijoiden ja muiden taiteen perusopetuksen työtä valmistelevien asiantuntijoiden kesken.

Ruotsinkielisen taiteen perusopetuksen osalta työn hallinnointi säilyy Svenska bildningstjänster -tulosyksikössä ja päätösvalta Svenska rum -lautakunnalla.

10.3.2021

6 Talous ja tulostavoitteet

6.1 Talous

Talous on keskeinen osa suomenkielisen opetuksen tulosyksikön strategiaa ja luo reunaehdot kaiken toiminnan järjestämiselle. Espoo-tarinaksi muodostetusta kaupungin strategiasta johdetaan talouden lisäksi myös sivistystoimen ja tulosyksikön vuosittaiset tulostavoitteet. Näistä muodostetaan tulosyksikön vuosittainen strategiakartta.

Suomenkielisen opetuksen budjetti toteutui 98,0 prosentin tarkkuudella. Toimintatulot ylittyivät 1,6 miljoonalla yli arvioitun eli kokonaisuudessaan tulot olivat 13,3 miljoonaa euroa. Tulojen ylitykseen vaikutti suurimmaksi osaksi valtiolta saatu Covid-19 lisäraha.

Toimintamenot alittivat talousarvion 6,9 milj. euroa, toteuma 347,7 milj. euroa. Tämä johtui osin henkilöstö-, koulukuljetus-, ICT-, kouluruokailu- ja iltapäivätoiminnan kulujen toteutumisesta alle talousarvion. Budjetoimattomat toimitilavuokrat olivat 0,7 milj. euroa ja ne katettiin muista toiminnan menoista.

Investointimenoista toteutui 67 % eli 1,8 milj. euroa. Osa investoinneista toteutui käyttötalouteen.

Suomenkielisen opetuksen käyttömenot v. 2017-2020 (1000 €)	v. 2017	v. 2018	v. 2019	v. 2020
Henkilöstömenot	163458	170782	180627	185589
Palvelujen ostot	18069	20453	23794	25251
Aineet, tavarat	8378	8253	8428	9162
Avustukset	3370	3195	2608	2613
Vuokrat (ulkoiset)	924	933	955	915
Muut kulut	1025	1057	1345	874
Sisäiset ostot	112722	114583	121766	123245
Yhteensä	307946	319256	339523	347649

Kaikilla kouluilla ja lukioilla on käytössä koulukohtainen budjetti, joka muodostuu hallinnon, opetuksen ja oppilashuollon määrärahoista. Sisäiset erät ja tukipalvelut, kuten toimitilavuokrat, siivous, kouluruokailu ja koulukuljetukset eivät sido kouluja. Euromäärien rinnalle kouluille on edelleen jaettu tuntiresurssilaskelmat suunnittelun avuksi. Opetuksen resurssi on laskettu jokaisen koulun oman vuosiviikkotunnin hinnan mukaan.

10.3.2021

Noin 13 % kouluista ylitti budjettinsa yli 1 %-yksiköllä ja noin 68 % alitti budjettinsa yli 1 %-yksiköllä. Yli 1 %-yksikön ylittäneiltä kouluilta pyydettiin selvitys.

Palvelutuotteet 2018-2020	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TP 2020	2019-2020 muutos-%
311-313 SUOMENKIELINEN OPETUS					
Henkilöstömäärä	3679	3 782	3 850	3 933	4,00 %
Htv	3119	3 222	3 400	3 292	2,2 %
Yleisopetus 1-9 lk					
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	199 297 397	216 865 112	224 951 003	214 271 273	-1,2 %
- suorite: oppilas	23 146	23 627	23 896	24 115	2,1 %
- yksikkökustannus €/oppilas	8 610	9 179	9 414	8 885	-3,2 %
Erityisopetus 9v.					
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	24 760 849	26 796 439	25 424 756	29 212 316	9,0 %
- suorite: oppilas	2 036	2 164	2 178	2 275	5,1 %
- yksikkökustannus €/oppilas	12 162	12 383	11 673	12 841	3,7 %
Mamu/valmistava opetus					
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	19 192 621	15 798 460	19 429 848	18 073 695	14,4 %
- suorite: oppilas	1 586	1 734	2 110	1 853	6,9 %
- yksikkökustannus €/oppilas	12 101	9 111	9 208	9 754	7,1 %
Lukiokoulutus					
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	37 806 420	40 876 688	45 344 631	43 707 468	6,9 %
- suorite: opiskelija	4 658	5 062	5 374	5 374	6,2 %
- yksikkökustannus €/opiskelija	8 116	8 075	8 438	8 133	0,7 %
Muut palvelutuotteet					
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	38 198 981	39 186 301	39 639 762	42 384 605	8,2 %
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	319 256 268	339 523 000	354 790 000	347 649 358	2,4 %

6.2 Tulostavoitteet

Valtuustokauden 2017–2021 tavoitteista useat kohdistuvat suoraan tulosityksikön tasolle. Suomenkielisen opetuksen tulosityksikkö kirjasi vuodelle 2020 näistä tavoitteista 25. Tavoitteet kohdistuivat osin erikseen lukiokoulutukseen ja perusopetukseen tai suunnittelu- ja hallintopalveluihin. Tavoitteista saavutettiin 18 kokonaisuudessaan ja 7 jäi saavuttamatta osin tai kokonaan. Tulokortti on yhteinen ja koskee koko suomenkielistä opetusta, vaikka tavoitteet määritellään perusopetuslinjalla, lukiolinjalla ja suunnittelu- ja hallintopalveluissa.

10.3.2021

6.2.1 Sivistys ja hyvinvointi

Suomenkielisen opetuksen tulostavoitteet toteutuivat pääsääntöisesti sivistyksen ja hyvinvoinnin alueella. Suomenkielisen opetuksen tulostavoitteet toteutuivat pääsääntöisesti sivistyksen ja hyvinvoinnin alueella. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus joutui koronatilanteen vuoksi perumaan kaksi suunniteltua kansallista oppimistulosten arviointia keväällä 2020. Syksyllä toteutettiin 3. luokan oppimistulosten pitkittäisarviointi, mutta tuloksia ei ole vielä saatu. Tammikuussa 2020 valmistui koonti Espoon tuloksista PISA 2018 -tutkimuksessa. Espoo menestyi tutkimuksen kaikilla osa-alueilla (lukutaito, matematiikka, luonnontieteet, talousosaaminen) sekä kansallista että pääkaupunkiseudun tasoa paremmin. Myös lukion yo-kirjoitusten tulokset olivat kansallista keskiarvoa paremmat.

Espoossa jokainen vanhempi voi luottaa, että lähikouluista saa laadukasta opetusta ja lähikouluperiaatteesta pidetään kiinni. Espoossa jokainen vanhempi voi luottaa, että lähikouluista saa laadukasta opetusta ja lähikouluperiaatteesta pidetään kiinni. Asteikolla 1–4 perusopetuksen huoltajille lukuvuonna 2019–2020 tehdyn kyselyn kaikkien kysymysten keskiarvo oli 3,40, eli sangen korkea. Huoltajien koululle antama keskimääräinen kouluarvosana (asteikko 4–10) oli 8,53. Lukuvuonna 2018–2019 vastaavat lukemat olivat 3,41 ja 8,56.

Koulujen toimintakulttuuria ja osaamista on kehitetty opetussuunnitelman mukaisesti osaamisverkostoja hyödyntäen. Koulutuksellista tasa-arvorahaa saatiin suomenkieliseen opetukseen noin 1,6 milj. euroa, (sivistystoimeen noin 1,8 milj. euroa) ja tuki on suunnattu kriteerien mukaan tukemaan koulujen toimintaa. Tavoite toteutui.

Tärkeänä tavoitteena oli edelleen tarjota kaikille perusopetuksen päättäneille alle 18-vuotiaille nuorille koulutus-, lisäopetus- tai työpajapaikkaa. Tavoite saavutettiin. Perusopetuksen lisäopetuksessa opiskeli 112 oppilasta (20.9.2020 tilanne), mikä oli 6 enemmän kuin vuotta aiemmin.

Monikulttuurisuuden huomioiminen oli viime vuonna loppuneen LAPE-kehittämisen yksi pääteema pääkaupunkiseudulla. Monikulttuuriset vanhempainillat toteutettiin syksyllä kaikilla Espoon alueilla sivistystoimen ja sosiaali- terveystoimen yhteistyönä palveluja esitellen. Kulttuuritulkit ja oman äidinkielen opettajat tukivat vuorovaikutuksen onnistumista. Opiskeluhuollon materiaalia on käännetty suurimmille vieraskielisille ryhmille.

Espoossa on omaleimaista ja laajaa kulttuuritarjontaa. Suomenkielisen opetuksen tavoitteena oli, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus kokea ja kokeilla taidetta ja liikuntaa. Loppuvuodesta taiteen perusopetuksen tarjoajaksi Espooseen hyväksyttiin kaksi uutta toimijaa. Taiteen perusopetuksen oppilasmäärä opetusta tarjoavissa

10.3.2021

oppilaitoksissa laski kuitenkin koronapandemian takia oppilaitoksesta riippuen 10 - 20%. Suurin osa oppilaitoksista pystyivät kuitenkin tarjoamaan opetusta myös etänä.

Espoo on liikkuvinkin kunta. Liikunnallista elämäntapaa vahvistetaan kaikissa kouluissa ja lukioissa. Liikkuvakoulumalli on hankeajan jälkeen vakiintunut normaalitoiminnaksi sekä perusopetuksessa että lukiokoulutuksessa. Jatkettiin kumppaneiden kanssa toimintaa, jossa tarjotaan harrastustoimintaa yläkoulujen oppilaille keksiviikkoiltopäivään. Näin tavoite toteutuu. Myös Urhea -toimintaa kehitettiin ja sen laajentamista suunniteltiin perusopetus- ja lukiolinjalla.

Lukiokoulutuksen opiskelijamäärä on kasvanut viimeisinä vuosina, ja opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan päätöksen mukaisesti 64%:lle perusopetuksen päättäneistä varattiin vuonna 2021 lukiopaikkaa. Syksyllä 2020 opiskelijoita oli 5600 ja opiskelijamäärät tulevat kasvamaan jatkossakin. Tämä vaatii tilaratkaisuja. Vuonna 2020 Leppävaaran lukio on siirtynyt Karaporttiin ja Matinkylään rakennettavan lukion suunnittelu on aloitettu. Leppävaaran lukion muutto on rasittanut lukiokoulutuksen taloutta.

Vuoden 2019 keskeisenä tavoitteena oli käynnistää opetussuunnitelmaprosessi, koska valtakunnalliset uudet opetussuunnitelman perusteet astuvat voimaan elokuussa 2021. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta hyväksyi kaupunkitasoisen opetussuunnitelman syyskuussa 2020.

Oppivelvollisuuslaki tulee voimaan 1.8.2021, ja se koskee keväällä 2021 perusopetuksen 9. luokalla olevia oppilaita. Samalla toinen aste muuttuu oppivelvollisten osalta maksuttomaksi. Asian valmistelu aloitettiin syksyllä 2020.

Lukuvuonna 2020–21 laaditaan lukiokohtaiset opetussuunnitelmat. Opetussuunnitelmaprosessi perustuu laajaan täydennyskoulutukseen, ja Espoon kaupunki sai opetussuunnitelmaprosessiin noin 0,5Me valtionavustusta. Laajamittainen ops-prosessi on suunniteltu ja toteutettu laajassa yhteistyössä lukioiden henkilökunnan, opiskelijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa.

Lukioilla on monipuoliset kansainväliset yhteydet, mutta vuonna 2020 matkakursseja ei juurikaan toteutettu. Keväällä 2020 alkanut koronapandemia on myötävaikuttanut kansainvälisyyden uusien tapojen ja toteutusten pohdintaan. Myös maksuton toinen aste luo mahdollisuuksia tarkastella kansainvälisyyttä monipuolisesti. Itämeriyhteistyö nousee jatkossa keskeiseksi toimintaympäristöksi.

Lukioissa edistettiin yrittäjyyskasvatusta ja työelämälähtöisyyttä. Lukiolaisia kannustettiin osallistumaan Nuori yrittäjyys ry:n ohjelmiin sekä KYKY-toimintamallin mukaiseen koulujen ja yritysten yhteiskehittämiseen. Lukioilla oli myös omia yrittäjyyskursseja ja osa toteuttaa myös Taloudellisen tiedotustoimiston TATin International Business -kursseja.

10.3.2021

Espoon lukiot ovat korkeakouluysteistyöllä mitattuna kilpailukykyisiä ja lukiokoulutukseen hakeudutaan aktiivisesti. Yhteistyötä on kehitetty niin Aalto-yliopiston kuin Metropolian ja Laurean ammattikorkeakoulujen kanssa.

Lukiokoulutuksessa on kehitetty yhteistyömalli kulttuuripalveluiden kanssa. Vuonna 2020 koronapandemia rajoitti yhteistyön toteuttamista.

Opetussuunnitelmarahoituksen lisäksi Espoon kaupungin lukiokoulutus on saanut runsaasti valtionavustuksia mm. Erasmus-hankkeisiin. Kaikkia lukioita on koskenut laaja ESR-hanke lukiolaisten työelämätaitojen edistämiseksi.

Pääkaupunkiseudun yhteistyönä laaditun 2. vuosikurssille kohdennetun yhteisen arviointityökalun tuloksia hyödynnettiin syksyllä 2020 lukiokoulutuksen tavoitteiden arvioinnissa.

6.2.2 Elinvoima, kilpailukyky ja työllisyys

Espoon koulut ja lukiot hyödyntävät monipuolisesti yritystoiminnan ja kolmannen sektorin osaamista. Koulut ovat olleet aktiivisia kiihdytetyssä yhteiskehittämisessä, jossa yritykset ovat KYKY-toiminnan kautta voineet kehittää mm. sähköisiä oppimateriaaleja yhdessä oppilaiden kanssa.

Yrityskylä muutti aiemmin kahdessa sijainnissa olleista tiloista Keraan, johon Yrityskylä toteutti erilliset alakoulu ja yläkoulu peliympäristöt. Pandemia tilanne vaikutti merkittävästi toteutuneisiin yrityskylä oppimiskokemuksiin. Yrityskylä toteutti kevään sulkutilan jälkeen oppimistapahtumat digitaalisesti etäyhteydellä.

6.2.3 Ympäristö, rakentaminen ja liikenne

Valtuustokauden tavoite koulut kuntoon on erittäin keskeinen suomenkieliselle opetukselle. Vuoden 2020 lopussa koulun peruskorjauksen tai sisäilmasyiden takia väistössä omasta koulurakennuksesta oli noin 3600 oppilasta ja opiskelijaa. Väistöt pyritään toteuttamaan omaa vapaata kapasiteettia hyödyntäen. Kesällä 2020 käytössä ollut tilakapasiteetti pysyi suunnilleen ennallaan mutta oppilas- ja opiskelijamäärä kasvoi noin 1100:lla, joten tilankäyttö tehostui merkittävästi.

6.2.4 Talous, henkilöstö ja johtaminen

Perusopetuksessa oli vuonna 2020 732 oppilasta enemmän kuin vuonna 2019. Lukion opiskelijamäärä oli vuonna 2020 301 opiskelijaa enemmän kuin vuonna 2019. Myös henkilöstön määrä on kasvanut suhteessa oppilasmäärän kasvuun. Henkilöstötyön tuottavuus ei parantunut 1 %, sillä opetuksen lisätunnit mm. kieliin ja erityisopetuksen, koronan vaikutuksiin saadut avustukset sekä muiden valtionavustusten suuri määrä kasvattavat henkilöstöresurssia. Tavoite ei siis

10.3.2021

toteutunut. Palvelutuotannon tuottavuus parani tavoitteen mukaisesti vähintään 1 % tuottavuuden ollessa 1,6 %.

10.3.2021

7 Henkilöstö

7.1 Palvelussuhteet

Suomenkielisen opetuksen tulosityksikössä oli 3 933 palvelussuhdetta 31.12.2020, joista vakinaisten määrä oli 74,4 prosenttia (2 926 henkilöä) ja määräaikaisten 25,6 prosenttia (1 007 henkilöä). Palvelussuhteiden määrä kasvoi 4 prosenttia vuoden 2019 lopusta. Vakinaisten palvelussuhteiden määrän kasvu oli 3 prosenttia ja määräaikaisten kasvu 6 prosenttia.

Projekti-, hanke tai avustuksella teki työtä 126 kokoaikaista ja 181 osa-aikaista työntekijää, joista enemmistä oli perusopetuksessa. Projektihenkilöstön osuus koko henkilöstöä on 3,2 prosenttia. Edellisten lisäksi tulosityksikössä työskenteli 4 työllistettyä. Palvelussuhteen laskennassa ovat mukana kaikki vakinainen ja määräaikainen henkilöstö sekä vakinaiset sijaiset. Suomenkielinen opetus tuotti 3 291,9 henkilötyövuotta ja vuokratyövoiman 111,8 henkilötyövuotta. Vuokratyövoiman henkilötyövuodet ovat 24,4 prosenttia vuoden 2019 loppua alhaisemmat, joka johtuu koronasta.

Opiskeluhuollossa työskenteli yhteensä 130 vakinaista ja määräaikaista työntekijää, joista 53 oli kuraattoreita ja 61 psykologeja. Kielen ja kulttuurin opetushenkilöstön vakinaisen ja määräaikaisten palvelussuhteiden määrä oli 70, joista suurin ryhmä oli 34 päätoimista tuntiopettajaa. Suurimmat ammattiryhmät olivat 923 luokanopettajaa, ja 660 peruskoulun lehtoria. Lisäksi 246 erityisluokanopettajaa, 222 lukion lehtoria, 161 erityisopettajaa, 85 lukion ja peruskoulun lehtoria, 699 päätoimista tuntiopettajaa, 96 sivutoimista tuntiopettajaa, 257 koulunkäyntiavustajaa, 127 erityiskoulunkäyntiavustajaa, 86 koulusihteeriä antoi työpanoksen suomenkielisessä opetukselle.

Perusopetuksessa oli 3 357 (palvelussuhdetta 31.12.2020, joista vakinaisten määrä oli 2 462 ja määräaikaisten 895 henkilöä. Opetushenkilöstöä oli 2 815 henkilöä ja he tuottivat vuoden 2020 aikana 2 503,8 henkilötyövuotta. Opetushenkilöstön määrä kasvoi 3,2 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna. Vuonna 2020 perusopetukseen ei perustettu yhtään virkaa tai tointa. Henkilöstösuunnittelussa hyödynnettiin tyhjen vakanssien käyttöä taloussuunnitelman 2020-2022 laadintaohjeiden mukaisesti ja rekrytointiin tuntiopettajia.

Lukiokoulutuksessa oli 388 palvelussuhdetta 31.12.2020, joista vakinaisten määrä oli 312 henkilöä ja määräaikaisten 76 henkilöä. Yhteensä lukio tuotti 376,4 henkilötyövuotta. Opetushenkilöstöä oli 372 henkilöä ja he tuottivat vuoden 2020 aikana 327 henkilötyövuotta. Lukion opetushenkilöstön määrä kasvoi 6,9 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna.

10.3.2021

Vuonna 2020 tulosityksikköön perustettiin yhteensä 45 virkaa ja toimea ja tehtiin yksi nimikemuutos. Uusina virkoina ja toimina kaupunginhallitus perusti kaksitoista lukion lehtorin virkaa. Lisäksi perustettiin kaksi koulusihteerin, yhden koulutussuunnittelijan, 20 koulunkäyntiavustajan ja 10 erityiskoulunkäyntiavustajan tointa.

Suomenkielinen opetuksen tulosityksikössä oli vuonna 2020 avoinna yhteensä 908 työpaikkaa, joita haki yhteensä 9 950 hakijaa. Yhtä paikkaa haki keskimäärin 11 hakijaa, kun edellisenä vastaava luku 12 hakijaa. Kelpoisia hakijoita oli yhteensä 6 764 eli paikkaa kohden noin 7,4 hakijaa. Kelpoisia hakijoita on 17,7 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2019. Avoimet työpaikat olivat enimmäkseen opettajien virkoja.

7.2 Osaamisen johtaminen

Tulosityksikön toiminnan ja henkilöstön kehittäminen perustuvat strategiaan, opetussuunnitelmiin ja tuloskortin tavoitteisiin. Toimintaympäristön muutoksiin vastattiin kehittämällä osaamista seuraavilla painopistealueilla: linjajohdon ja rehtorien, johtamisen, vuorovaikutus ja tiimityöskentelytaitojen kehittäminen, osallisuutta tukevan toimintakulttuurin luominen, henkilöstön kieli- ja kulttuuritietoisuuden osaaminen ja monimuotoisuuden ymmärtäminen, yhteisöllisen oppilashuollon kehittäminen, digitalisaatio, oppilaantuntemus ja arvioinnin kehittäminen. Erityisen merkityksellisenä esiin nousivat vuoden oppilas- ja opiskelijoiden oppimisen ja hyvinvoinnin erot sekä koronan vaikutukset oppilaiden oppimiseen ja hyvinvointiin ja opettajien hyvinvoinnin johtamiseen. Vuosien 2021-2023 aikana kiinnitetään huomiin rehtorin tehtävässä edellytettävien keskeisten osaamisten kirkastamiseen

Lukiossa osaamisen kehittämisen painopisteenä vuonna 2020 oli uudistuvan lukio-opetussuunnitelman toimintakulttuurisen muutoksen johtaminen sekä yhteisen ymmärryksen rakentaminen muuttuvan LOPSin myötä. Johtoryhmiä koulutettiin muutosilmiöiden hahmottamiseen, käsittelyyn ja muutosjohtamisen menetelmiin palvelumuotoilun avulla. Opettajien osaamisen kehittämisen kulmakivinä olivat LOPS2021-muutoksen keskeiset teemat arviointi, ohjaus, oppimisen tuki, kieli- ja kulttuuritietoisuus sekä kaikkien opiskelijoiden osallisuutta tukevat opiskelumenetelmät ja -ympäristöt. Edellä mainittujen teemojen osalta kehittämistä jatketaan vuoden 2021 aikana.

Perusopetuksessa suomenkielisen opetuksen henkilöstön osaamisen kehittämisen painopisteenä vuonna 2020 oli erityisesti oppimisen arviointi pedagogisena työvälineenä. Arviointi on keskeinen opetussuunnitelman ja opettajan työn osa-alue, joka on muutoksessa valtakunnallisella normitasolla. Arviointiosaamisen kehittämistarve on noussut kärkeeseen sekä henkilöstökyselyiden että Espoon opetustointa koskevan arviointitiedon perusteella. Oppilaiden oppimista ja

10.3.2021

hyvinvointia sekä toimintaympäristön muutosta koskevan tiedon pohjalta osaamisen kehittämistä suunnattiin myös osallisuutta, hyvinvointia ja yhteistyötä tukevan toimintakulttuurin rakentamiseen sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuteen. Opetushenkilöstön digiosaamista kehitettiin myös edelleen aiempien vuosien tapaan.

7.3 Henkilöstön ja johtamisen kehittäminen vuonna 2020

Osaamisen ja johtamisen kehittämistä tuettiin vuonna 2020 monilla kaupunkitasoisilla henkilöstön ja esimiesten koulutuksilla ja muilla palveluilla kuten business coaching tai johtoryhmäsparraus. Johtamistutkinnon on vuonna 2020 suorittanut 21 suomenkielisen opetuksen esimiestä.

15 Sukon uutta esimiestä suoritti Espoolainen johtaminen omaksi –valmennuksen, jossa tutustutaan Espoon johtamisen kulmakiviin ja hyviin käytäntöihin. Uusia sähköisiä työtapoja opittiin vuonna 2020 niin koulutuksissa kuin työssä. Kaupunkitasoisen koulutuksen ja tuen lisäksi myös toimiala ja tulosityksikkö järjestävät koulutuksia henkilöstölleen.

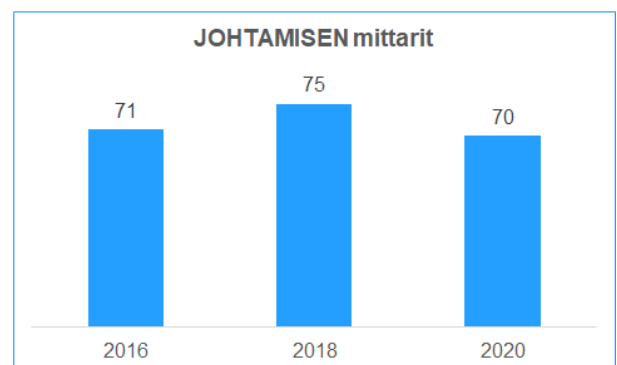
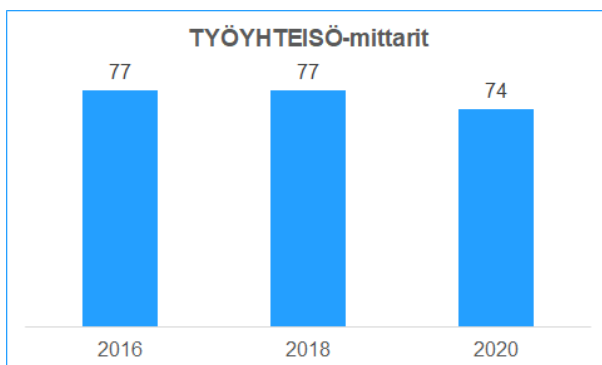
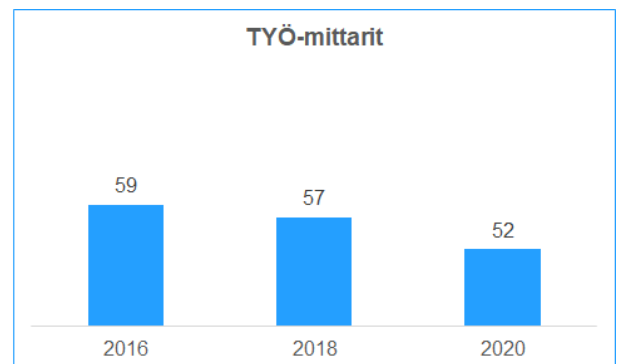
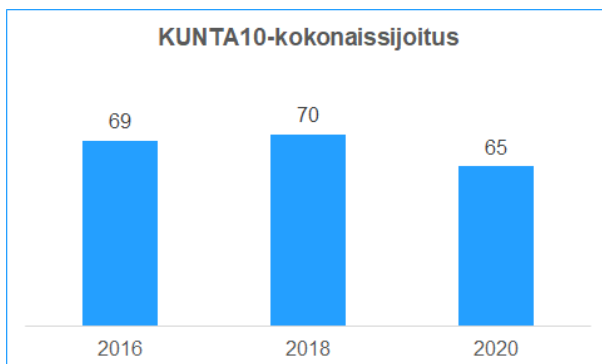
Espoo HR Henkilöstökehittämisen vastuualue - osallistuminen 2020	Suomenkielinen opetus
Espoolaisen johtamisen valmennusohjelma	
Espoolainen johtaminen omaksi (suorittaneet)	15
JET/JYET johtamisen erikoisammattitutkinto (osallistujat & tutkinnot)	9
ELAT Lähiesimiestyön ammattitutkinto (osallistujat ja tutkinnot)	4
Espoo Executive Master of Business Administration (osallistujat ja tutkinnot)	8
Johtoryhmäsparraus, kpl	4
Muut johtamisvalmennukset (osallistujat)	5
Osaamisen kehittämisen palvelut	
Tietotekniikkakoulutukset (osallistujat)	18
Asiantuntijaluennot (osallistujat)	68
Muut kaupunkitasoiset koulutukset (osallistujat)	12
Muut palvelut	
Palvelupyynnöt esimiehiltä, kpl	12
Business coaching (sis. tiimi- ja ryhmäcoaching, henkilöiden määrä)	41

10.3.2021

Espoo HR Henkilöstökehittämisen vastuualue - osallistuminen 2020		Suomenkielinen opetus
Belbin tiimirooliallyysit, kpl		2
Stipendikukkaro - hyväksytyt päätökset		135

7.4 Suomenkielisen opetuksen Kunta10 –tulokset

Suomenkielisen opetuksen Kunta10-tulokset ovat heikentyneet edellisestä vuonna 2018 toteutetusta kyselystä. Kunta10-kokonaissijoitus on laskenut 5 pistettä (70->65 asteikolla 1-100, jossa 100 on paras), mutta tulos on yhä hyvä (Espoon kokonaissijoitus 56, sivistystoimen 61). Laskua on niin työ-, työyhteisö- kuin johtamisen mittareissa.

7.5 Terveysperusteiset poissaolot

Suomenkielisessä opetuksessa terveysperusteisten sairauspoissaolojen kuorma (päiviä) oli 10,5, mikä on aiempien vuosien tasolla ja selvästi alle Espoon keskiarvon

10.3.2021

(15,4). Kuntoutustuesta johtuvat poissaolot ovat lisääntyneet edellisestä vuodesta (poissaoloprosentti 0,01 -> 0,10). Työ ja matkatapaturmista johtuvat poissaolot olivat edellisen vuoden tasolla (poissaoloprosentti 0,07 -> 0,07). Mielenterveyden häiriöistä johtuvien poissaolojen määrä Sukossa on noussut 27 % edelliseen vuoteen verrattuna. Tuki- ja liikuntaelinsairauksista johtuvat poissaolot ovat vähentyneet 30 %. 32 %:lla henkilöstöstä ei ollut yhtään sairauspoissaolopäivää (28 % v. 2019).

Suomenkielinen opetus	2017	2018	2019	2020
Palkalliset sairauspoissaolot	2,63	2,75	2,60	2,54
Terveysperusteiset poissaolot				
Palkalliset ja palkattomat sairauspoissaolot	2,77	2,86	2,75	2,70
Kuntoutustuki	0,07	0,02	0,01	0,10
Työ- ja työmatkatapaturmat	0,09	0,09	0,07	0,07
Yhteensä	2,93	2,97	2,83	2,87
Kuorma	10,7	10,8	10,3	10,5
Ei sairauspoissaoloja	29 %	28 %	28 %	32 %
Mukautettu työ			0,00 %	0,01 %

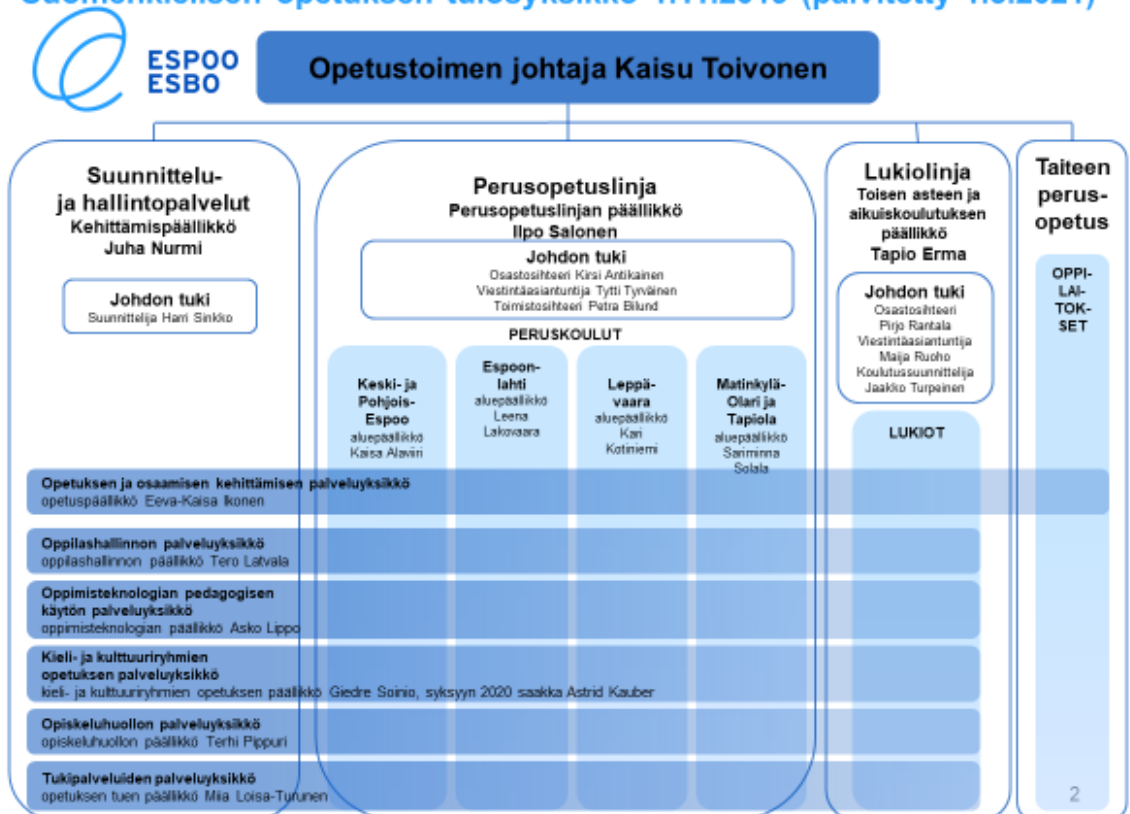
10.3.2021

8 Organisaatio ja johtaminen

8.1 Johtamisjärjestelmä ja sen kehittäminen

Suomenkielisen opetuksen tulosityksikön johtamisjärjestelmän kehittämistä jatkettiin vuonna 2020. Opiskeluhuollon palveluyksikössä jatkettiin 1.8.2019 aloittaneen uuden organisaatiomallin käyttöönottoa. Opetuksen ja osaamisen kehittämisen palveluyksikön siirryttyä osaksi suunnittelu- ja hallintopalveluja loppusyksystä 2019, on vuoden 2020 aikana kehitetty toimintamalleja miten uusi palveluyksikkö organisaatiossa toimii. Osana tätä prosessia yksi vakanssi siirrettiin opetuksen ja osaamisen kehittämisen palveluyksiköstä oppimisteknologian palveluyksikköön. Keskeisenä johtamistavoitteena oli arjen sujumisen lisääminen ja arvostava kohtaaminen.

Suomenkielisen opetuksen tulosityksikkö 1.11.2019 (päivitetty 1.3.2021)

Tulosityksikön toimintaohjetta ei vuoden 2020 aikana muutettu, mutta syksyn 2020 aikana käynnistyi uuden organisaation rakentamiseen tähtäävä valmistelutyö. Uuteen organisaatioon siirrytään 1.6.2021.

10.3.2021

Koulutusta saivat niin esimiestyönsä vasta aloittaneet kuin kauemmin johtamistehtävissä olleet henkilöt. Espoon kaupungin ja Aalto-yliopiston yhteistyönä toteutettavaan johtajiston EMBA-koulutuksen toisesta ryhmästä valmistui vuonna 2020 neljä henkilöä ja neljä muuta jatkoi kolmannessa ryhmässä. Lisäksi on suoritettu johtamisen erityisammattitutkintoja (JET).

Johtamistyötä on maaliskuusta alkaen 2020 alkaen leimannut koronapandemia ja sen aiheuttamat mittavat järjestelyt. Valtakunnallisista ohjeista tehtiin Espoon tasoiset soveltamisohjeet kouluille ja lukioille. Keväällä lähes kaikki opetus siirrettiin etäopetuksena toteutettavaksi nopealla aikataululla. Tämä tarkoitti mm. etäopetusta mahdollistavien välineiden käyttöönottoa uudella tavalla, opiskeluhuollon uudelleenjärjestelyjä, kouluruuan jakamista lounaspaketteina, henkilöstön joustavaa siirtämistä tehtävästä toiseen, sekä koulukuljetusten ja iltapäivätoiminnan tilapäistä keskeyttämistä. Myöhemmin keväällä perusopetus palasi uudelleen lähiopetukseen, useimmat toiminnot käynnistettiin uudelleen ja välttämistä mahdollistavia tilaratkaisuja tehtiin yhteistyössä toisen asteen oppilaitosten, kirjastojen ja nuorisotilojen kanssa. Rehtoreita työllistivät kouluissa toteuttava tarkempi hygienia, etäisyyksien pitäminen, ryhmien sekoittumisen välttäminen sekä oppilaihin ja opetusryhmiin kohdistuvat karanteenit ja niiden selvittely yhteistyössä tartuntatautiyksikön kanssa. Normaalit johtamisen foorumien siirtyivät Teams-ympäristöön ja johtajien ja rehtoreiden tuli opetella, miten etätyötä johdetaan. Monia tapahtumia peruttiin tai siirrettiin virtuaalitapahtumiksi verkkoon. Johtamisjärjestelmän voidaan kuitenkin katsoa kokonaisuutena toimineen hyvin.

8.2 Viestintä tukee johtamista ja on avainasemassa pandemiatiedottamisessa

Suomenkielisen opetuksen viestintä pitää sisällään koko viestinnän kirjon sisäistä ja ulkoista viestintää. Suomenkielisen opetuksen viestinnästä vastaavat perusopetuslinja, lukiolinja sekä suunnittelu- ja hallintopalvelut. Suomenkielistä opetusta tukevat viestinnällisesti kaksi päätoimista viestintäasiantuntijaa.

Tulosityksikön viestinnän kehittäminen jatkui toimintavuonna vahvana, vaikkakin koronaviestintä väritti vuotta ja vei paljon aikaa. Jotta uudenaikaisessa tilanteessa saatiin tieto kulkemaan, kehitettiin koronakeväänä uusia toimintatapoja. Viestintää tehtiin useilla eri kielillä, jotta tieto tavoittaisi huoltajat ja opiskelijat kotikielestä riippumatta. Korona toi myös uudenlaisia palveluita, kuten lounaspaketin, jonka viestimisessä tehtiin paljon töitä.

Kaupunkitasoiset uudistukset, kuten käynnissä oleva verkkosivu-uudistus, sisäisen viestinnän uudistuksen jatkuminen, tulosityksikön tuloskorttitavoitteet sekä valtuustokauden tavoite Espoo on media –tavoite näkyivät vahvasti tulosityksikön viestinnässä. Suomenkielisen opetuksen verkkosivusisältöjä aloitettiin uudistamaan eri alueiden asiantuntijoiden kanssa. Uudet verkkosivut otetaan käyttöön 2021.

10.3.2021

Lisäksi sisältöä tuotettiin sosiaalisen median kanaviin, esitteisiin ja oppaisiin. Viestintä somessa oli entistä vuorovaikutteisempaa: päivittäin vastattiin kysymyksiin ja julkaisuihin nostettiin somekeskusteluista ajankohtaisia aiheita. Sosiaalisen median hittejä kaupungin somekanavissa olivat lukiolaisten korona-aiheinen parodiamusiikkivideo, eläinavusteisesta toiminnasta ja oppilaiden hyvinvoinnista kertova video sekä Wanhojen tanssit Espoon sairaalan vanhuksille helmikuussa 2020.

Hakuviestinnän uudistus jatkui ja koulutulokkaat saivat ensimmäistä kertaa täysin kaksikielisen tiiviin esitteen. Toisen asteen opintomahdollisuuksista tiedotettiin sekä printtioppaalla että sähköisillä materiaaleilla sekä erilaisilla somekampanjoilla. Lukiolaisten osaamista ja näkemystä hyödynnettiin niin videoiden suunnittelussa kuin toteutuksessa. Satoa voi ihastella mm. kaupungin Youtubesta ja Instagramista. Loppuvuodesta käynnistyi myös oppivelvollisuuden laajentamisen viestintään liittyvä suunnittelu.

Koulujen ja lukioiden ensisijainen tiedotuskanava huoltajille ja oppilaille sekä opiskelijoille on edelleen Wilma, jossa jaettiin toimintavuonna aiempaa enemmän yhteisiä tiedotteita sekä avattiin keskitetty kooste, josta huoltaja näkee pääkaupunkiseudun/kaupungin voimassa olevat ohjeet ja rajoitukset. Kouluilla ja lukioilla on käytössä myös omia verkkosivuja ja vuosi vuodelta aktiivisemmin sosiaalisen median kanavia. Lukioille ja lukiolaisille järjestettiin lokakuussa 2020 viestintäkoulutus, jossa käytiin läpi, miten kaupunki viestii sekä jaettiin someviestinnän ja nuoret osallistavan viestinnän vinkkejä.

Koronavuosi tiivisti yhteistyötä monella rintamalla. Vuoden aikana opetuksen viestintä toimi tiiviissä yhteistyössä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon viestinnän kanssa sekä tuki oman yksikön henkilökuntaa. Viestintä osallistui virtuaalisen kevätjuhlan sekä kuudesluokkalaisten itsenäisyysjuhlan toteutukseen. Syksyllä vahvistui myös yhteys naapurikaupunkeihin kahden yhteiskampanjan myötä.

Espoo osallistui valtakunnallisille Educa verkossa –virtuaalimessuille sekä kuuden suurimman kaupungin Teemme tulevaisuuden tekijöitä - peruskoulun on parasta! - hankkeeseen. Viestintähankkeessa aloitti yksi määräaikainen viestintäsuunnittelija syksyllä 2020.

8.3

Verkostot

Pääkaupunkiseudun kuntien (Espoo, Helsinki, Kauniainen, Vantaa) verkostoissa toimiminen on vakiintunut käytäntö suomenkielisen opetuksen tulosyksikössä. Tämän lisäksi yhteistä toimintaa ja hankkeita on sekä perusopetuksella että lukiokoulutuksella nk. kuusikkokuntien eli suurimpien kaupunkien kanssa.

10.3.2021

Perusopetus on kehittänyt kuusikkokuntien kanssa mm. perusopetuksen viestintää. Lukio on valmistellut omassa kuusikkoverkostossa aktiivisesti mm. uutta opetussuunnitelmaa. Oppivassa kehitettiin perus- ja lukiokoulutuksen hyvää oppimista. 15 suurimman kunnan sivistystoimen ja opetustoimen johtajat ja ammattiyhdistysten edustajat kokoontuvat vuosittain. Oppiva-verkoston kuuluu noin 30 kuntaa.

VIP-verkostossa (valtakunnallinen erityisopetuksen kehittämisverkosto) Espoo on kehittämässä mukana. Suomenkielinen opetus on mukana myös kaupungin sisäisissä ja eri toimialojen välisissä verkostoissa.

8.4 Koulurakentaminen ja koulukorjaukset

Kaupungin omistamiin koulurakennuksiin tehdään vuosikorjausten ja pienten perusparannusten yhteydessä myös pieniä toiminnallisia parannuksia. Elinkaarta jatkavilla korjauksilla jatketaan koulujen teknistä käyttöikää seuraavaan suureen peruskorjaukseen saakka. Suuret peruskorjaukset ovat talousarviossa investointihankkeita, jotka ohjelmoidaan 12 vuodeksi eteenpäin.

Vuonna 2020 suomenkielisen opetuksen oppilaspaikkakapasiteetti pysyi suunnilleen ennallaan, samalla kun oppilas- ja opiskelijamäärä kasvoi noin 1100 oppilaalla. Tilatehokkuus parani siis merkittävästi. Tämä oli mahdollista, koska vuonna 2019 tiloja valmistui 900 paikkaa oppilasmäärän kasvua enemmän. Investointiohjelman mukaisessa tilojen valmistumistahdissa on viime aikoina ollut suurta vaihtelua, ja tulevaisuuden tavoitteena onkin tasaisempi valmistumistahti.

Vuoden 2020 lopussa väistötiloissa opiskeli noin 2 700 perusopetuksen oppilasta ja 1000 lukion opiskelijaa eli yhteensä noin 3 700 oppilasta ja opiskelijaa, mikä oli noin 300 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pääasiallinen syy väistöoppilaiden suureen määrään on nimenomaan suuri joukko koulukorjauksia, joita investointiohjelmassa on etupainotteisesti.

Vuonna 2020 valmistuivat Pakankylän ja Keinumäen koulujen korjaukset sekä Karhusuon koulun yläkouluosa. Pohjois-Tapiolan, Perkkaan ja Nauriskasken uudishankkeet käynnistyivät. Ne toteutetaan PPP-hankkeina (Public-Private-Partnership).

8.5 Koulujen johtokunnat

Koulujen johtokunnat toimivat luottamushenkilöeliminä suomenkielisissä peruskouluissa ja lukioissa. Niiden toimikausi on valtuustokauden mittainen. Nykyiset johtokunnat aloittivat toimintansa elokuussa 2017 ja niiden toimikausi kestää 31.5.2021 asti. Johtokunnat valitsee opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta. Niiden tehtävistä on määrätty kuntatasolla Espoon kaupungin hallintosäännössä.

10.3.2021

Koulujen johtokuntia oli alkuvuodesta yhteensä 81.

Johtokunnat pitivät vuoden aikana keskimäärin hieman alle kolme kokousta. Vuoden 2020 lopussa koulujen ja lukioiden johtokunnissa oli 563 jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet.

8.6 Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta

Espoon opetushallintoa johtaa opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta. Lautakunnan toimialaan kuuluvat suomenkielistä varhaiskasvatusta, peruskoulua ja lukiota koskevat asiat. Lautakunnan tehtävät on määritelty Espoon kaupungin hallintosäännössä.

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta kokoontui 17 kertaa vuonna 2020. Pöytäkirjoihin merkittyjä pykäläiä kertyi yhteensä 236. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan jäsenet osallistuivat sivistystoimen järjestämään talousseminaariin 10.9.2020.

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet 18.5.2020 saakka*	
Marika Niemi, Kok, puheenjohtaja	Raija Meriläinen, Kok
Tuomas Aho, Kok	Arto Turunen, Kok
Kai Lintunen, Kok	Jarmo Nieminen, Kok
Anna Rukko, Kok	Erika Granfelt, Kok
Elina Wanne, Kok	Peppi Vilén, Kok
Pinja Nieminen, Vihr.	Helka Otsolampi, Vihr.
Kimmo Kyrölä, Vihr.	Sakari Kouti, Vihr.
Jenni Koski, Vihr.	Teresia Volotinen, Vihr.
Martti Hellström, SDP	Maria Outinen, SDP
Mika-Erik Walls, Vas.	Hannu Suntio, SDP
Henna Kajava, PerusS	Pontus Karlemo RKP
Paul Usvalampi, PerusS	Mervi Syväranta
Jaana Wessman, Vas.	Mika Nikula, Vas.
Jukka Vilske, SDP, kaupunginhallituksen edustaja	Juri Aaltonen, SDP, kaupunginhallituksen varaedustaja

*Valtuusto on 18.5.2020 § 68 erottanut opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan.

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet 18.5.2020 alkaen*	
Marika Niemi, Kok, puheenjohtaja	Raija Meriläinen, Kok (varajäsen)
Tuomas Aho, Kok	Arto Turunen, Kok (varajäsen)
Kai Lintunen, Kok	Jarmo Nieminen, Kok (varajäsen)

10.3.2021

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet 18.5.2020 alkaen*	
Anna Rukko, Kok	Erika Granfelt, Kok
Elina Wanne, Kok	Joel Vanhanen*** Kok
Pinja Nieminen, Vihr.	Helka Otsolampi, Vihr.
Kimmo Kyrölä, Vihr.	Sakari Kouti, Vihr.
Jenni Koski, Vihr.	Teresia Volotinen, Vihr.
Martti Hellström, SDP	Maria Outinen, SDP
Hannu Suntio, SDP	Iiris Mikkilä, SDP
Henna Kajava, PerusS	Pontus Karlemo RKP
Paul Usvalampi, PerusS	Mervi Syväranta
Mika-Erik Walls Vas.	Mika Nikula, Vas.
Jukka Vilske, SDP, kaupunginhallituksen edustaja	Juri Aaltonen, SDP, kaupunginhallituksen varaedustaja

Valtuusto on 18.5.2020 § 69 valinnut opetus- ja varhaiskasvatuslautakuntaan jäljellä olevaksi toimikaudeksi yllämainitut jäsenet ja varajäsenet. *Valtuusto 18.5.2020 § 70

10.3.2021

Espoon kaupunki
Y-tunnus 0101263-6

Suomenkielinen opetus
Käyntiosoite: Karaportti 2
Postiosoite: PL 30, 02070 ESPOON KAUPUNKI